
Dogfennau Ategol – Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol

Lleoliad: I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Video Gynadledda dros Zoom Llew Williams
Dyddiad: Dydd Iau, 29 Mehefin 2023 Clerc y Pwyllgor
Amser: 09.30 – 12.10 0300 200 6565
SeneddDiwylliant@senedd.cymru

O bell – Pecyn atodol

Noder bod y dogfennau a ganlyn yn ychwanegol i'r dogfennau a gyhoeddwyd yn y prif becyn Agenda ac Adroddiadau ar gyfer y cyfarfod hwn

5 Oriol Gelf Gyfoes Genedlaethol: diweddariad ar broses yr ymchwiliad

(10.00 – 10.15)

(Tudalennau 1 – 3)

Dogfennau atodol:

- Cynnig o ran ymgysylltu: Oriol Gelf Gyfoes Genedlaethol

9 Confensiwn Cyngor Ewrop ar Ddull Diogelwch Eiddo a Diogelwch Personol a Gwasanaeth Integredig mewn Gemau Pêl-droed a Digwyddiadau Chwaraeon Eraill

(11.30 – 11.50)

(Tudalennau 4 – 28)

Dogfennau atodol:

- Nodyn briffio: Confensiwn Cyngor Ewrop ar Ddull Diogelwch Eiddo a Diogelwch Personol a Gwasanaeth Integredig mewn Gemau Pêl-droed a Digwyddiadau Chwaraeon Eraill (Saesneg yn unig)
- Confensiwn Cyngor Ewrop ar Ddull Diogelwch Eiddo a Diogelwch Personol a Gwasanaeth Integredig mewn Gemau Pêl-droed a Digwyddiadau Chwaraeon Eraill (Saesneg yn unig)

-
- Memorandwm Esboniadol: Confensiwn Cyngor Ewrop ar Ddull Diogelwch Eiddo a Diogelwch Personol a Gwasanaeth Integredig mewn Gemau Pêl-droed a Digwyddiadau Chwaraeon Eraill (Saesneg yn unig)

10 Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023

(11.50 – 12.10)

(Tudalennau 29 – 81)

Dogfennau atodol:

- Llythyr oddi wrth Weinidog y Gymraeg ac Addysg: Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023 – 27 Mehefin 2023
- Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023
- Memorandwm Esboniadol: Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Eitem 9

Yn rhinwedd paragraff(au) vii o Reol Sefydlog 17.42

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Miscellaneous No. 5 (2023)

Council of Europe

Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at
Football Matches and Other Sports Events [CETS No. 218]

Saint Denis, 3 July 2016

[The United Kingdom has not acceded to the Convention]

*Presented to Parliament
by the Secretary of State for Foreign, Commonwealth and Development Affairs
by Command of His Majesty
June 2023*

CP 864

Tudalen y pecyn 7

© Crown copyright 2023

This publication is licensed under the terms of the Open Government Licence v3.0 except where otherwise stated. To view this licence, visit nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3

Where we have identified any third party copyright information you will need to obtain permission from the copyright holders concerned.

This publication is available at www.gov.uk/official-documents

Any enquiries regarding this publication should be sent to us at Treaty Section, Foreign, Commonwealth and Development Office, King Charles Street, London, SW1A 2AH

ISBN 978-1-5286-4252-1
E02932966 06/23

Printed on paper containing 40% recycled fibre content minimum

Printed in the UK by HH Global on behalf of the Controller of His Majesty's Stationery Office

**COUNCIL OF EUROPE CONVENTION ON AN INTEGRATED SAFETY,
SECURITY AND SERVICE APPROACH AT FOOTBALL MATCHES
AND OTHER SPORTS EVENTS [CETS NO. 218]**

Recognising that the overlapping character of these measures requires the relevant agencies to develop effective international, national and local partnerships in order to prepare and deliver an integrated and balanced multi-agency approach to safety, security and service in connection with football matches and other sports events;

Recognising that events outside of sports stadiums can have a direct impact on events inside the stadiums and vice versa;

Recognising that consultation with key stakeholders, especially supporters and local communities, can assist the relevant agencies in reducing the risks to safety and security and in creating a welcoming atmosphere inside and outside of stadiums;

Being resolved to take common and co-operative action to reduce the risks to safety and security at football matches and other sports events in order to provide an enjoyable experience for spectators, participants and local communities;

Building upon the content of the European Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches (ETS No. 120), opened for signature in Strasbourg on 19 August 1985 (hereafter “Convention No. 120”);

Taking into account that extensive European experience and good practices has resulted in the development of a new integrated and partnership approach towards the safety and security of spectators, reflected in particular in the Recommendation Rec (2015) 1 on Safety, Security and Service at Football Matches, and other Sports Events, adopted by the Standing Committee of the Convention No. 120 at its 40th meeting on 18 June 2015, Have agreed as follows:

Article 1 – Scope

- 1 The Parties shall, within the limits of their respective constitutional provisions, take the necessary steps to give effect to the provisions of this Convention in respect of football matches or tournaments played in their territory by professional football clubs and national teams.
- 2 The Parties may apply the provisions of this Convention to other sports or sports events hosted in their territory, including non-professional football matches, especially in circumstances where safety or security risks are involved.

Article 2 – Aim

The aim of this Convention is to provide a safe, secure and welcoming environment at football matches and other sports events. To that end, the Parties shall:

- a adopt an integrated, multi-agency and balanced approach towards safety, security and service, based upon an ethos of effective local, national and international partnerships and co-operation;
- b ensure that all public and private agencies, and other stakeholders, recognise that safety, security and service provision cannot be considered in isolation, and can have a direct influence on delivery of the other two components;
- c take account of good practices in developing an integrated approach to safety, security and service.

Article 3 – Definitions

For the purposes of this Convention, the terms:

- a “safety measures” shall mean any measure designed and implemented with the primary aim of protecting the health and well-being of individuals and groups who attend, or participate in, a football match or other sports event, inside or outside of the stadium, or who reside or work in the vicinity of the event;
- b “security measures” shall mean any measure designed and implemented with the primary aim of preventing, reducing the risk and/or responding to any violence or other criminal activity or disorder committed in connection with a football or other sports event, inside or outside of a stadium;
- c “service measures” shall mean any measure designed and implemented with the primary aim of making individuals and groups feel comfortable, appreciated and welcome when attending a football match or other sports event, inside or outside of a stadium;
- d “agency” shall mean any public or private body with a constitutional, legislative, regulatory or other responsibility in respect of the preparation and implementation of any safety, security or service measure in connection with a football match or other sports event, inside or outside of a stadium;
- e “stakeholder” shall mean spectators, local communities or other interested parties who do not have legislative or regulatory responsibilities but who can play an important role in helping to make football matches or other sports events safe, secure and welcoming, inside and outside of stadiums;

- f “integrated approach” shall mean recognition that, irrespective of their primary purpose, safety, security and service measures at football matches and other sports events invariably overlap, are interrelated in terms of impact, need to be balanced and cannot be designed or implemented in isolation;
- g “multi-agency integrated approach” shall mean recognition that the roles and actions of each agency involved in football or other sports planning and operational activities must be co-ordinated, complementary, proportionate and designed and implemented as part of a comprehensive safety, security and service strategy;
- h “good practices” shall mean measures applied in one or more countries that have proven to be very effective in meeting the stated aim or objective;
- i “relevant agency” shall mean a body (public or private) involved in the organisation and/or management of a football match or other sports event held inside or outside of a sports stadium.

Article 4 – Domestic co-ordination arrangements

- 1 The Parties shall ensure that national and local co-ordination arrangements are established for the purpose of developing and implementing a multi-agency integrated approach to safety, security and service at national and local level.
- 2 The Parties shall ensure that co-ordination arrangements are established to identify, analyse and evaluate the risks pertaining to safety, security and services, and to allow the sharing of updated information on risk assessment.
- 3 The Parties shall ensure that the co-ordination arrangements involve all key public and private agencies responsible for safety, security and service matters connected with the event, both inside and outside of the venue where the event is taking place.
- 4 The Parties shall ensure that the co-ordination arrangements take full account of the safety, security and service principles set out in this Convention and that national and local strategies are developed, regularly evaluated and refined in the light of national and international experience and good practices.
- 5 The Parties shall ensure that national legal, regulatory or administrative frameworks clarify the respective roles and responsibilities of the relevant agencies and that these roles are complementary, consistent with an integrated approach and widely understood at strategic and operational levels.

Article 5 – Safety, security and service in sports stadiums

- 1 The Parties shall ensure that national legal, regulatory or administrative frameworks require event organisers, in consultation with all partner agencies, to provide a safe and secure environment for all participants and spectators.
- 2 The Parties shall ensure that the competent public authorities put in place regulations or arrangements to guarantee the effectiveness of stadium licensing procedures, certification arrangements and safety regulations in general and ensure their application, monitoring and enforcement.
- 3 The Parties shall require the relevant agencies to ensure that stadium design, infrastructure and associated crowd management arrangements comply with national and international standards and good practices.
- 4 The Parties shall encourage the relevant agencies to ensure that stadiums provide an inclusive and welcoming environment for all sections of society, including children, the elderly and those with disabilities, and incorporate, in particular, the provision of appropriate sanitary and refreshment facilities and good viewing conditions for all spectators.
- 5 The Parties shall ensure that stadiums' operating arrangements are comprehensive; make provision for effective liaison with the police, emergency services and partner agencies; and incorporate clear policies and procedures on matters that might impact on crowd management and associated safety and security risks, in particular:
 - the use of pyrotechnics;
 - any violent or other prohibited behaviour; and
 - any racist or other discriminatory behaviour.
- 6 The Parties shall require the relevant agencies to ensure that all personnel, from the public or private sectors, involved in making football matches and other sports events safe, secure and welcoming are equipped and trained to fulfil their functions effectively and in an appropriate manner.
- 7 The Parties shall encourage their competent agencies to highlight the need for players, coaches or other representatives of participating teams to act in accordance with key sporting principles, such as tolerance, respect and fair play, and recognise that acting in a violent, racist or other provocative manner can have a negative impact on spectator behaviour.

Article 6 – Safety, security and service in public places

- 1 The Parties shall encourage all agencies and stakeholders involved in organising football matches and other sports events in public spaces, including the municipal authorities, police, local communities and businesses, supporter

representatives, football clubs and national associations, to work together, notably in respect of:

- a assessing risk and preparing appropriate preventative measures designed to minimise disruption and provide reassurances to the local community and businesses, in particular those located in the vicinity of where the event is taking place or public viewing areas;
 - b creating a safe, secure and welcoming environment in public spaces that are designated for supporters to gather before and after the event, or locations in which supporters can be expected to frequent of their own volition, and along transit routes to and from the city and/or to and from the stadium.
- 2 The Parties shall ensure that risk assessment and safety and security measures take account of the journey to and from the stadium.

Article 7 – Contingency and emergency planning

The Parties shall ensure that multi-agency contingency and emergency plans are developed, and that those plans are tested and refined in regular joint exercises. National legal, regulatory or administrative frameworks shall make clear which agency is responsible for initiating, supervising and certifying the exercises.

Article 8 – Engagement with supporters and local communities

- 1 The Parties shall encourage all agencies to develop and pursue a policy of proactive and regular communication with key stakeholders, including supporter representatives and local communities, based on the principle of dialogue, and with the aim of generating a partnership ethos and positive co-operation as well as identifying solutions to potential problems.
- 2 The Parties shall encourage all public and private agencies and other stakeholders, including local communities and supporter representatives, to initiate or participate in multi-agency social, educational, crime-prevention and other community projects designed to foster mutual respect and understanding, especially among supporters, sports clubs and associations as well as agencies responsible for safety and security.

Article 9 – Police strategies and operations

- 1 The Parties shall ensure that policing strategies are developed, regularly evaluated and refined in the light of national and international experience and good practices, and are consistent with the wider, integrated approach to safety, security and service.
- 2 The Parties shall ensure that policing strategies take account of good practices including, in particular: intelligence gathering, continuous risk assessment, risk-

based deployment, proportionate intervention to prevent the escalation of risk or disorder, effective dialogue with supporters and the wider community, and evidence gathering of criminal activity as well as the sharing of such evidence with the competent authorities responsible for prosecution.

- 3 The Parties shall ensure that the police work in partnership with organisers, supporters, local communities and other stakeholders in making football matches and other sports events safe, secure and welcoming for all concerned.

Article 10 – Prevention and sanctioning of offending behaviour

- 1 The Parties shall take all possible measures to reduce the risk of individuals or groups participating in, or organising incidents of violence or disorder.
- 2 The Parties shall, in accordance with national and international law, ensure that effective exclusion arrangements, appropriate to the character and location of risk, are in place to deter and prevent incidents of violence or disorder.
- 3 The Parties shall, in accordance with national and international law, co-operate in seeking to ensure that individuals committing offences abroad receive appropriate sanctions, either in the country where the offence is committed or in their country of residence or citizenship.
- 4 Where appropriate, and in accordance with national and international law, the Parties shall consider empowering the judicial or administrative authorities responsible to impose sanctions on individuals who have caused or contributed to incidents of football-related violence and/or disorder, with the possibility of imposing restrictions on travel to football events held in another country.

Article 11 – International co-operation

- 1 The Parties shall co-operate closely on all matters covered by this Convention and related matters, in order to maximise collaboration in respect of international events, share experiences and participate in the development of good practices.
- 2 The Parties shall, without prejudice to existing national provisions, in particular the allocation of powers among the different services and authorities, set up or designate a national football information point within the police force (NFIP). The NFIP shall:
 - a act as the direct and single contact point for exchanging general (strategic, operational and tactical) information in connection with a football match with an international dimension;
 - b exchange personal data in accordance with the applicable domestic and international rules;

- c facilitate, co-ordinate or organise the implementation of international police co-operation in connection with football matches with an international dimension;
 - d be capable of fulfilling efficiently and promptly the tasks assigned to it.
- 3 The Parties shall further ensure that the NFIP provides a national source of expertise regarding football policing operations, supporter dynamics and associated safety and security risks.
 - 4 Each State Party shall notify the Committee on Safety and Security at Sports Events, created by this Convention, in writing, of the name and contact details of its NFIP, and any subsequent changes with regard to it.
 - 5 The Parties shall co-operate at international level in respect of sharing good practices and information on preventative, educational and informative projects and the establishment of partnerships with all agencies involved in the delivery of national and local initiatives, focused on or driven by the local community and supporters.

Procedural Clauses

Article 12 – Provision of information

Each Party shall forward to the Committee on Safety and Security at Sports Events, in one of the official languages of the Council of Europe, all relevant information concerning legislative and other measures taken by it for the purpose of complying with the terms of this Convention, whether with regard to football or other sports.

Article 13 – Committee on Safety and Security at Sports Events

- 1 For the purposes of this Convention, the Committee on Safety and Security at Sports Events is hereby established.
- 2 Any Party to this Convention may be represented on the committee by one or more delegates representing lead governmental agencies, preferably with responsibility for sport safety and security, and the NFIP. Each Party to this Convention shall have one vote.
- 3 Any member State of the Council of Europe or other State Party to the European Cultural Convention which is not a Party to this Convention, as well as any non-member State which is a Party to Convention No. 120, may be represented on the committee as an observer.
- 4 The committee may, by unanimous decision, invite any non-member State of the Council of Europe which is not a Party to this Convention or to Convention

No. 120 and any organisation interested in being represented to be an observer at one or more of its meetings.

- 5 The committee shall be convened by the Secretary General of the Council of Europe. Its first meeting shall be held within one year of the date on which ten member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention. It shall subsequently meet at least every year after its first meeting. In addition it shall meet whenever a majority of the Parties so request.
- 6 A majority of the Parties shall constitute a quorum for holding a meeting of the committee.
- 7 Subject to the provisions of this Convention, the committee shall draw up and adopt by consensus its own rules of procedure.

Article 14 – Functions of the Committee on Safety and Security at Sports Events

- 1 The committee shall be responsible for monitoring the application of this Convention. It may in particular:
 - a keep under review the provisions of this Convention and examine any necessary modifications;
 - b hold consultations and, where appropriate, exchange information with relevant organisations;
 - c make recommendations to the Parties to this Convention concerning measures to be taken for its implementation;
 - d recommend the appropriate measures to keep the public informed about the activities undertaken within the framework of this Convention;
 - e make recommendations to the Committee of Ministers concerning non-member States of the Council of Europe to be invited to accede to this Convention;
 - f make any proposal for improving the effectiveness of this Convention;
 - g facilitate the collection, analysis and exchange of information, experience and good practices between States.
- 2 The committee, with the prior agreement of the Parties concerned, shall monitor compliance with this Convention through a programme of visits to the States Parties, in order to provide advice and support on the implementation of this Convention.

- 3 The committee shall also gather the information provided by States Parties according to Article 12, and transmit relevant data to all States Parties of the Convention. It may in particular inform each State Party about the nomination of a new NFIP, and circulate its contact details.
- 4 In order to discharge its functions, the committee may, on its own initiative, arrange for meetings of groups of experts.

Article 15 – Amendments

- 1 Amendments to this Convention may be proposed by a Party, the Committee on Safety and Security at Sports Events or the Committee of Ministers of the Council of Europe.
- 2 Any proposal for amendment shall be communicated by the Secretary General of the Council of Europe to the member States of the Council of Europe, to the other States Parties to the European Cultural Convention, to any non-member State of the Council of Europe having acceded to Convention No. 120 prior to the date of opening for signature of this Convention and to every non-member State which has acceded to or has been invited to accede to this Convention in accordance with the provisions of Article 18.
- 3 Any amendment proposed by a Party or the Committee of Ministers shall be communicated to the committee at least two months before the meeting at which it is to be considered. The committee shall submit its opinion on the proposed amendment to the Committee of Ministers.
- 4 The Committee of Ministers shall consider the proposed amendment and any opinion submitted by the committee and may adopt the amendment by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe.
- 5 The text of any amendment adopted by the Committee of Ministers in accordance with paragraph 4 of this article shall be forwarded to the Parties for acceptance in accordance with their respective internal procedures.
- 6 Any amendment adopted in accordance with paragraph 4 of this article shall come into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after all Parties have informed the Secretary General of their acceptance thereof.

Final Clauses

Article 16 – Signature

- 1 This Convention shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, the States Parties to the European Cultural Convention and any non-member State of the Council of Europe having acceded to the European

Convention on Spectator Violence and Misbehaviour at Sports Events and in particular at Football Matches (ETS No. 120), opened for signature in Strasbourg on 19 August 1985, prior to the date of opening for signature of this Convention.

- 2 This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.
- 3 No State Party to Convention No. 120 may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval unless it has already denounced the said convention or denounces it simultaneously.
- 4 When depositing its instrument of ratification, acceptance or approval in accordance with the preceding paragraph, a Contracting State may declare that it will continue to apply Convention No. 120 until the entry into force of this Convention according to the provisions of Article 17, paragraph 1.

Article 17 – Entry into force

- 1 The Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date on which three member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Convention in accordance with the provisions of Article 16.
- 2 In respect of any Signatory State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 18 – Accession by non-member States

- 1 After the entry into force of this Convention, the Committee of Ministers of the Council of Europe, after consulting the Parties, may invite any non-member State of the Council of Europe to accede to the Convention by a decision taken by the majority provided for in Article 20.d of the Statute of the Council of Europe and by the unanimous vote of the representatives of the Contracting States entitled to sit on the Committee of Ministers.
- 2 In respect of any acceding State, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date of the deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.
- 3 A Party which is not a member State of the Council of Europe shall contribute to the financing of the Committee on Safety and Security at Sports Events in a manner to be decided by the Committee of Ministers.

Article 19 – Effects of the Convention

- 1 In relations between a Party to this Convention and a Party to Convention No. 120 which has not ratified this Convention, Articles 4 and 5 of Convention No. 120 shall continue to apply.
- 2 After the entry into force of this Convention, if a State has denounced Convention No. 120 but such denunciation is not yet effective at the time of ratification of this Convention, this Convention shall apply according to the provisions of Article 17, paragraph 2.

Article 20 – Territorial application

- 1 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Convention shall apply.
- 2 Any Party may, at any later date, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Convention to any other territory specified in the declaration. In respect of such a territory, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month after the date of receipt of said declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory mentioned in the declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. This withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 21 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce this Convention by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 This denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of six months after the date of receipt of the notification by the Secretary General.

Article 22 – Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the other States Parties to the European Cultural Convention and any State which has acceded to this Convention, of:

- a any signature in accordance with Article 16;

- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession in accordance with Article 16 or Article 18;
- c any date of entry into force of this Convention in accordance with Articles 17 and 18;
- d any proposal for amendment or any amendment adopted in accordance with Article 15 and the date on which the amendment comes into force;
- e any declaration made under the provisions of Article 20;
- f any denunciation made in pursuance of the provisions of Article 21;
- g any other act, declaration, notification or communication relating to this Convention.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

Done at Saint-Denis, this 3rd day of July 2016 in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to each State Party to the European Cultural Convention, and any State invited to accede to this Convention.

E02932966

978-1-5286-4252-1

Explanatory Memorandum on Council of Europe Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events [CETS No. 218]

Title: Council of Europe Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events [CETS No. 218]

Command Paper No 864

1. Introduction

1.1 This explanatory memorandum has been prepared by the Home Office and is laid before Parliament as an un-numbered Act Paper.

2. Subject matter and purpose of the Treaty

2.1 The Council of Europe Convention on an Integrated Safety, Security and Service Approach at Football Matches and Other Sports Events, also known as the 'Saint-Denis Convention', consists of 22 Articles aimed at preparing and delivering an integrated and balanced multi-agency approach to safety, security, and service in connection with football matches and other sports events.

2.2 Article 2 sets out the aims of the Convention which is to provide a safe, secure, and welcoming environment at football matches and other sports events. The Convention also sets out obligations on parties

3. Background

3.1 The Saint-Denis Convention is a convention of the Council of Europe, of which the UK is a founding member. The Convention was adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 4 May 2016. It was opened for signature on 3 July 2016 in Saint-Denis (France).

3.2 The UK signed the Saint-Denis Convention on 15 May 2019 and the UK Government always intended to ratify the Convention as a strong international leader in safety, security and service at football matches and other sports events.

4. Content

4.1 Articles 1 to 3 of the Convention cover its scope and aim, and the definitions of the key terms used within it. "Safety measures" are defined as any measure designed and implemented with the primary aim of protecting the health and well-being of individuals and groups who attend, or participate in, a football match or other sports event, inside or outside of the stadium, or who reside or work in the vicinity of the event. "Security measures" are defined as any measure designed and implemented with the primary aim of preventing, reducing the risk and/or responding to any violence or other criminal activity or disorder committed in connection with a football or other sports event, inside or outside of a stadium. "Service measures" are defined as any measure designed and implemented with the primary aim of making individuals and groups feel comfortable, appreciated, and welcome when attending a football match or other sports event, inside or outside of a stadium.

4.2 Article 4 covers the domestic co-ordination arrangements whereby parties ensure that national and local co-ordination arrangements are established, involving key public and private agencies, and taking full account of the principles in the Convention.

4.3 Articles 5 and 6 set out the expected safety, security and service in both sports stadiums and public places. This includes incorporating clear policies and procedures on pyrotechnic use, violent or other prohibited behaviour and racist or other discriminatory behaviour in stadiums.

4.4 Articles 7 and 8 set out that multi-agency contingency and emergency plans should be developed, and supporters and local communities are engaged with to foster mutual respect and understanding

4.5 Articles 9 to 11 focus on policing, prevention and sanctioning of offending behaviour, and international co-operation. It sets out that all possible measures are taken to reduce the risk of individuals or groups participating in or organising incidents of violence or disorder. This includes a national football information point (NFIP) within the police force which acts as a direct and single contact point for exchanging general information and personal data (in line with relevant domestic and international rules) as well as facilitating, co-ordinating or organising the implementation of international police co-operation.

Procedural clauses

4.6 Articles 12 to 14 include various procedures that relate to establishing the Committee on Safety and Security at Sports Events, providing information to the Committee on relevant information concerning legislation and functions of the Committee. The functions of the Committee include keeping under review the provisions of the Convention, making recommendations for its implementation, and facilitating the collection, analysis and exchange of information, experience, and good practice.

4.7 Article 15 sets out that amendments to the Convention may be proposed by a Party, the Committee on Safety and Security at Sports Events or the Committee of Ministers of the Council of Europe and the process for doing so.

Final clauses

4.8 Articles 16 to 22 include opening the Convention for signature, entry into force dates, accession by non-member states, effects of the Convention, territorial application, denunciation, and notification procedure.

4.9 Article 17 specifies that the Convention shall enter into force following signature and ratification by three member states and for subsequent signatories, the Convention shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of one month of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval. To date, more than three member states have signed, ratified and entered into force the Convention.

2 Implementation

2.1 Existing UK legislation satisfies the requirements of the Convention, primarily through the legislation set out below:

England, Wales, Scotland and Northern Ireland

- The Policing and Crime Act 2009 extends the restrictions connected with England and Wales football banning orders to Scotland and Northern Ireland.

England, Wales and Scotland only

- The Health and Safety at Work etc. Act 1974 makes it clear that all employers have a duty to ensure, as far as is reasonably practicable, the health, safety, and welfare at work of their employees.
- The Safety at Sports Ground Act 1975 places a statutory duty on local authorities for issuing and enforcing a safety certificate for sports grounds designated by the Secretary of State.
- The Fire Safety and Safety of Places of Sport Act 1987 places a similar responsibility as in the Safety at Sports Ground Act 1975 on the local authority in relation to regulated stands at non-designated sports grounds.
- The Licencing Act 2003 allow the police and local authority to measure and counter the disruption to their local communities.
- The Civil Contingencies Act 2004 provides for emergency and contingency planning.
- The Anti-social Behaviour, Crime and Policing Act 2014 introduced dispersal powers for the police where someone's behaviour is causing or is likely to cause harassment, alarm or distress, crime, or disorder.

England and Wales only

- The Sporting Event (Control of Alcohol etc) Act 1985 creates offences connected to being drunk entering or inside a stadium and the possession of alcohol and fireworks/pyrotechnics as well as the control of alcohol on trains and coaches connected to football matches.
- The Football Spectators Act 1989 established the Sports Ground Safety Authority which is the UK Government's expert body on safety at sports grounds. The Act also provides for the provision of football banning orders.
- The Football (Offences) Act 1991 creates offences of racist and indecent chanting, throwing objects towards the playing area and pitch incursions.
- The Criminal Justice and Public Order Act 1994 provides the power to stop and search persons when violence is anticipated, or police believe weapons may be carried and prohibits unauthorised persons from selling or otherwise disposing of a ticket to a football match.

- The Crime and Disorder Act 1998 includes offences on racially aggravated assault, public order offences, criminal damage, and harassment.
- The Equality Act 2010 sets an expectation that service providers make a reasonable adjustment to facilities, policies and/or procedures so that disabled people are not placed at a 'substantial disadvantage' compared with non-disabled people.
- The Sports Ground Safety Authority Act 2011 is able to confer further powers on the Football Licensing Authority.
- The Safety of Sports Grounds (Designation) Order 2015 2015/661 designates that all stadiums in England and Wales with a capacity of over 5,000 require a Safety Certificate under the Safety at Sports Ground Act 1975.

Scotland only

- The Disability Discrimination Act 1995 provides the requirements and obligations with regards to accessible stadia.
- The Criminal Law (Consolidation) (Scotland) Act 1995 Part II (Sporting Events: Control of Alcohol etc) provides for the control of alcohol at sports grounds, sporting events and on transport.
- The Criminal Justice (Scotland) Act 2003 makes provision in relation to criminal justice.
- The Police, Public Order and Criminal Justice (Scotland) Act 2006 provides for arrangements that prohibit individuals attending football matches (in the UK or overseas) or the local areas associated with football violence.
- The Violent Crime Reduction Act 2006 makes provision for reducing and dealing with the abuse of alcohol.
- The Criminal Justice and Licensing (Scotland) Act 2010 amended the law relating to the licensing of certain activities by local authorities and amended the law relating to the sale of alcohol.
- The Community Empowerment (Scotland) Act 2015 provides for a framework to develop legislation to enhance the rights of football supporters.

The following Scottish Statutory Instruments, all relating to offences of possession of pyrotechnic articles, took effect on 6 June 2023:

- The Fireworks and Pyrotechnic Articles (Scotland) Act 2022 (Commencement No. 2) Regulations 2023.
- The Fireworks and Pyrotechnic Articles (Scotland) Act 2022 (Designation of Events and Incidental Provision) Regulations 2023.
- The Fireworks and Pyrotechnic Articles (Scotland) Act 2022 (Consequential Modifications, Saving and Transitional Provisions) Regulations 2023.

Northern Ireland only

- The Health and Safety at Work (Northern Ireland) Order 1978 places requirements on venue operators where employment can be demonstrated.
- The Safety of Sports Grounds (Northern Ireland) Order 2006 requires that operators of venues designated under the legislation obtain from the relevant district council a safety certificate containing terms and conditions to ensure the reasonable safety of spectators attending fixtures.
- The Justice Act (Northern Ireland) 2011 creates specific offences regarding spectator behaviour at larger fixtures and criminalises several activities at regulated matches.

2.2 All the legislative changes which were necessary to ensure the UK's compliance with the Convention have been enacted and implemented. Ratification of the Convention would therefore not require further changes in UK legislation.

3 Territorial Application

3.1 The UK's ratification of the Convention will apply to the metropolitan UK only and will not extend to the Overseas Territories and Crown Dependencies (see paragraph 10.2).

4 Financial

4.1 As the UK already has the legislation in place to meet the requirements of the Convention, there will be no direct financial implications beyond those needed to cover the process of ratifying this Convention.

5 Human Rights

5.1 The Home Office considers that ratification will entail no significant human rights implications. The human rights implications relating to the legislation whose passage was necessary to ensure the United Kingdom's compliance with the Convention will have been considered in line with Ministers' responsibility under section 19 of the Human Rights Act 1998.

6 Reservations and Declarations

6.1 No reservations or declarations have been made in relation to the Convention.

7 Consultation

7.1 The Convention covers devolved and reserved matters. The UK Government consulted the Devolved Administrations on the drafting of this Convention and in the preparation of this EM.

7.2 Consultation has started with the Crown Dependencies and British Overseas Territories to establish if they would like the Convention extended to them. It has been made clear that it could be extended to them in the future after the UK has

ratified under the provisions of Article 20(2), in which case a further full consultation would take place to establish compliance.

8 Ministerial Responsibility

8.1 The Secretary of State for the Home Office has overall responsibility for security at sports grounds and for this Treaty. The Secretaries of State for the Department for Digital, Culture, Media and Sport, Ministry of Justice and Foreign, Commonwealth & Development Office also have policy responsibilities for the implementation of the Convention.

8.2 The Secretary of State for Foreign, Commonwealth and Development Office has overall responsibility for UK policy relating to the UK's relations with the Council of Europe.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Suella Braverman', with a long, sweeping horizontal stroke extending to the right.

Rt Hon. Suella Braverman KC MP
Home Secretary

Eich cyf/Your ref
Ein cyf/Our ref

Delyth Jewell AS
Cadeirydd
Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol
Senedd Cymru

27 Mehefin 2023

Annwyl Delyth,

Yn dilyn fy ymrwymiad i weithio'n agos gyda'r Pwyllgor wrth i ni symud ymlaen â'r rhaglen o gyflwyno rheoliadau safonau'r Gymraeg, ysgrifennaf i hysbysu'r Pwyllgor fy mod yn bwriadu gosod Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023 gerbron y Senedd cyn hir.

Bydd y Rheoliadau hyn yn gwneud safonau'n benodol gymwys i ymgymerywyr dŵr a charthffosiaeth sy'n dod o dan y penawdau canlynol yn Atodlen 8 i Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ("y Mesur"):

- Personau neilltuedig sydd, yn rhinwedd penodiad o dan adran 6 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991, neu yn rhinwedd amrywio'r penodiad hwnnw o dan adran 7 o'r Ddeddf honno, yn ymgymerywyr dŵr dros Gymru gyfan neu unrhyw ran ohoni.
- Personau neilltuedig sydd, yn rhinwedd penodiad o dan adran 6 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991, neu yn rhinwedd amrywio'r penodiad hwnnw o dan adran 7 o'r Ddeddf honno, yn ymgymerywyr carthffosiaeth ar gyfer Cymru gyfan neu unrhyw ran ohoni.

Cynhaliwyd ymgynghoriad ar Reoliadau drafft rhwng 15 Chwefror a 5 Ebrill 2023. Hwn oedd yr ail ymgynghoriad a gynhaliwyd ar safonau drafft ar gyfer y sector hwn gan fod un wedi'i gynnal yn flaenorol yn 2017. Bydd adroddiad yn crynhoi'r ymatebion i'r ymgynghoriad hefyd yn cael ei gyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru ar yr un diwrnod ag y gosodir y Rheoliadau. Fy mwriad yw cynnal dadl ar y Rheoliadau yn y Cyfarfod Llawn ar 19 Medi 2023.

Yn gywir

Jeremy Miles AS/MS
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg
Minister for Education and Welsh Language

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Jeremy.Miles@llyw.cymru
Correspondence.Jeremy.Miles@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Senedd Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Senedd Cymru.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU DRAFFT

2023 Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

**Rheoliadau Safonau'r Gymraeg
(Rhif 9) 2023**

NODYN ESBONIADOL

(Nid yw'r nodyn hwn yn rhan o'r Rheoliadau)

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 (mccc 1) ("Mesur 2011") yn gwneud darpariaeth ar gyfer pennu safonau ymddygiad mewn perthynas â'r Gymraeg ("safonau"). Mae'r rhain yn disodli'r system o gynlluniau iaith Gymraeg y darperir ar eu cyfer yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993 (p. 38).

Mae adran 26 o Fesur 2011 yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau, ac mae adran 39 yn eu galluogi i ddarparu bod safon yn benodol gymwys i berson drwy awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg ("y Comisiynydd") i roi hysbysiad i'r person hwnnw sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â'r safon ("hysbysiad cydymffurfio").

Mae'r Rheoliadau hyn yn pennu safonau mewn perthynas ag ymddygiad ymgwymerwyr dŵr a charthffosiaeth a nodir yn Atodlen 4 i'r Rheoliadau (y cyfeirir atynt yn y Rheoliadau fel "cyrff"). Penodir ymgwymerwyr dŵr a charthffosiaeth o dan adran 6 neu drwy amrywio penodiad o dan adran 7 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991(1).

Mae'r Rheoliadau hefyd yn awdurdodi'r Comisiynydd i roi hysbysiad cydymffurfio i'r cyrff hynny, mewn perthynas â safonau a bennir gan y Rheoliadau. Cyfeirir at hyn ym Mesur 2011 fel gwneud safon yn 'benodol gymwys' i gorff.

Oherwydd bod y cyrff y mae'r safonau hyn yn ymwneud â hwy o fewn Atodlen 8 i Fesur 2011, mae

(1) 1991 p. 56.

adran 37 o Fesur 2011 yn darparu mai dim ond safonau cyflenwi gwasanaethau a safonau cadw cofnodion y gellir eu gwneud yn benodol gymwys iddynt. Nid yw safon cyflenwi gwasanaethau yn gymwys ond i'r graddau ei bod yn ymwneud â darparu gan y corff wasanaeth a bennir yng ngholofn 2 o gofnod y corff yn Atodlen 8 i Fesur 2011. Yn achos yr ymgwymerwyr dŵr a charthffosiaeth sy'n dod o fewn Atodlen 4 i'r Rheoliadau hyn, mae'r gwasanaethau penodedig yn wasanaethau a ddarperir i'r cyhoedd wrth arfer swyddogaethau ymgwymerwr dŵr neu ymgwymerwr carthffosiaeth (fel y bo'n briodol) ar gyfer Cymru gyfan neu unrhyw ran ohoni.

Yn unol ag adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (drwy hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un neu ragor o'r safonau sy'n benodol gymwys iddo. I adlewyrchu hynny, mae'r safonau a bennir gan y Rheoliadau wedi eu geirio ar ffurf naratif ail berson, hynny yw ar ffurf "rhaid ichi" (ac ystyr "chi" yw'r corff perthnasol ym mhob achos).

Gan ddefnyddio'r hyblygrwydd a ddarperir gan adran 44 o Fesur 2011, caiff y Comisiynydd (os yw hynny'n rhesymol ac yn gymesur, a'i fod yn dymuno gwneud hynny) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un safon o dan rai amgylchiadau, a safon arall o dan amgylchiadau eraill. Er enghraifft, os yw un safon yn benodol gymwys i gorff, caiff y Comisiynydd ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon honno o dan rai amgylchiadau, ond nid o dan amgylchiadau eraill, neu ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon honno mewn rhai ardaloedd yn unig. Yn yr un modd, os oes dwy neu ragor o safonau yn ymwneud ag ymddygiad penodol (er enghraifft, safonau 8 a 9 mewn perthynas ag ateb galwadau ffôn), caiff y Comisiynydd (drwy gyfrwng hysbysiad cydymffurfio) ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau hynny'n unig, neu â safonau gwahanol ar adegau gwahanol, o dan amgylchiadau gwahanol, neu mewn ardaloedd gwahanol, fel sy'n briodol i'r corff. Nid oes rheidrwydd ar y Comisiynydd, felly, i'w gwneud yn ofynnol i bob corff gydymffurfio â phob safon.

Yn unol ag adran 46 o Fesur 2011, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio a roddir i gorff ddatgan y diwrnod gosod, neu'r diwrnodau gosod; hynny yw, y diwrnod neu'r diwrnodau y daw'n ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon (neu gydymffurfio â safon mewn modd penodol). Gan ddefnyddio'r hyblygrwydd a ddarperir gan adran 46, caiff y Comisiynydd osod diwrnod gosod buan i gorff gydymffurfio â safon (cyn belled â bod hynny o leiaf 6 mis ar ôl dyddiad rhoi'r hysbysiad cydymffurfio cysylltiedig i'r corff), neu osod diwrnod gosod ymhellach i'r dyfodol (er enghraifft, mewn perthynas â safonau sy'n fwy heriol).

Pan fo safon a bennir yn y Rheoliadau hyn yn ei gwneud yn ofynnol i ddeunydd ysgrifenedig gael ei arddangos neu ei ddarparu yn Gymraeg, neu i wasanaeth gael ei ddarparu yn Gymraeg, nid yw hyn yn golygu bod rhaid arddangos neu ddarparu'r deunydd yn Gymraeg yn unig, na bod rhaid i'r gwasanaeth gael ei ddarparu yn Gymraeg yn unig (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol).

Mae **Atodlen 1** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau cyflenwi gwasanaethau**. Mae adran 28 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr "safon cyflenwi gwasanaethau" yw safon sy'n ymwneud â gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau, ac y bwriedir iddi hybu neu hwyluso defnyddio'r Gymraeg, neu weithio tuag at sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, pan gyflawnir y gweithgaredd hwnnw. Ystyr "gweithgaredd cyflenwi gwasanaethau" yw bod person yn cyflenwi gwasanaethau i berson arall, neu yn delio ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau i'r person hwnnw neu i drydydd person.

Mae **Atodlen 2** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau cadw cofnodion**. Mae adran 32 o Fesur 2011 yn darparu mai ystyr "safon cadw cofnodion" yw safon sy'n ymwneud â chadw cofnodion ynghylch safonau penodedig eraill, cofnodion ynghylch cwynion am gydymffurfedd â safonau penodedig eraill, neu gofnodion ynghylch cwynion eraill sy'n ymwneud â'r Gymraeg.

Mae **Atodlen 3** i'r Rheoliadau yn pennu **safonau sy'n ymdrin â materion atodol**. Mae'r rhain yn fathau penodol o safonau cyflenwi gwasanaethau a safonau cadw cofnodion sy'n ymdrin â'r materion y cyfeirir atynt yn adran 27(4) o Fesur 2011 (sy'n atodol i'r materion hynny yr ymdrinnir â hwy yn Atodlenni 1 a 2).

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Aseidiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. O ganlyniad, lluniwyd asesiad effaith rheoleiddiol o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Rheoliadau hyn. Gellir cael copi oddi wrth: Uned y Gymraeg, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ neu drwy anfon e-bost i Cymraeg2050@llyw.cymru.

Rheoliadau drafft a osodwyd gerbron Senedd Cymru o dan adran 150(2) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, i'w cymeradwyo drwy benderfyniad gan Senedd Cymru.

OFFERYNNAU STATUDOL
CYMRU DRAFFT

2023 Rhif (Cy.)

Y GYMRAEG

**Rheoliadau Safonau'r Gymraeg
(Rhif 9) 2023**

Gwnaed

Yn dod i rym

31 Hydref 2023

Mae Gweinidogion Cymru, drwy arfer y pwerau a roddir iddynt gan adrannau 26, 27, 39 a 150(5) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011(1), ac wedi cael cymeradwyaeth Senedd Cymru(2) yn unol ag adran 150(2) o'r Mesur hwnnw, yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn:

Enwi, cychwyn, cymhwyso a dehongli

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023.

(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar 31 Hydref 2023.

(3) Mae'r Rheoliadau hyn yn gymwys o ran Cymru.

(4) Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr “aelod o staff” (“*member of staff*”) yw cyflogai i gorff neu unigolyn sy'n gweithio i gorff (a rhaid dehongli “staff” (“*staff*”) yn unol â hynny);

ystyr “corff” (“*body*”) yw person sy'n dod o fewn un neu'r ddau o'r categorïau o bersonau a restrir yn Atodlen 4;

(1) 2011 mccc 1.

(2) Mae'r cyfeiriad yn adran 150(2) at Gynulliad Cenedlaethol Cymru bellach yn cael effaith fel cyfeiriad at Senedd Cymru, yn rhinwedd adran 150A(2) o Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 (p. 32).

mae i “person neilltuedig” (“*qualifying person*”) yr un ystyr ag ym mharagraff 2 o Atodlen 7 i Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

(5) Yn y Rheoliadau hyn—

- (a) mae cyfeiriadau at unrhyw weithgaredd sy'n cael ei gyflawni gan gorff, neu at unrhyw wasanaeth sy'n cael ei ddarparu gan gorff, i'w darllen fel pe baent yn cynnwys cyfeiriad at y gweithgaredd hwnnw yn cael ei gyflawni ar ran y corff, neu at y gwasanaeth hwnnw yn cael ei ddarparu ar ran y corff, gan drydydd parti o dan drefniadau a wneir rhwng y trydydd parti a'r corff;
- (b) yn unol â hynny, oni bai bod hysbysiad cydymffurfio yn darparu i'r gwrthwyneb, bydd corff wedi methu â chydymffurfio â safon mewn cysylltiad â gweithgaredd y mae wedi trefnu iddo gael ei gyflawni, neu wasanaeth y mae wedi trefnu iddo gael ei ddarparu, gan drydydd parti os nad yw'r gweithgaredd hwnnw neu'r gwasanaeth hwnnw wedi ei gyflawni neu ei ddarparu yn unol â'r safon.

(6) Nid oes dim byd yn y Rheoliadau hyn sy'n ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safon mewn cysylltiad â gweithgaredd a gyflawnir ganddo neu wasanaeth a ddarperir ganddo pan fo'n cyflawni'r gweithgaredd hwnnw neu'n darparu'r gwasanaeth hwnnw ar ran trydydd parti o dan drefniadau a wneir rhyngddo ef a'r trydydd parti.

Safonau a bennir

2.—(1) Yn Atodlen 1—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau;
- (b) mae Rhan 2 yn darparu bod rhaid i hysbysiad cydymffurfio ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio â safonau penodol a bennir yn Rhan 1 os yw wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â safonau penodol eraill;
- (c) mae Rhan 3 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(2) Yn Atodlen 2—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cadw cofnodion;
- (b) mae Rhan 2 yn diffinio nifer o eiriau ac ymadroddion.

(3) Mae Atodlen 3 yn pennu safonau sy'n ymdrin â materion sy'n atodol i'r materion yr ymdrinnir â hwy yn y safonau a bennir yn Atodlenni 1 a 2 ac, yn benodol—

- (a) mae Rhan 1 yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau sy'n ymdrin â materion atodol;
- (b) mae Rhan 2 yn pennu safonau cadw cofnodion sy'n ymdrin â materion atodol;
- (c) mae Rhan 3 yn gwneud darpariaeth ynghylch dehongli'r safonau atodol.

Safonau sy'n benodol gymwys

3. Mae Gweinidogion Cymru yn awdurdodi Comisiynydd y Gymraeg i roi hysbysiad cydymffurfio i gorff sy'n ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio ag unrhyw un neu ragor o'r safonau a bennir o dan reoliad 2 ac Atodlenni 1 i 3.

Enw

Gweinidog y Gymraeg ac Addysg, un o Weinidogion
Cymru
Dyddiad

ATODLEN 1 Rheoliad 2(1)

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch gohebiaeth a anfonir gan gorff

(1) Pan fydd corff yn ateb gohebiaeth

Safon 1: Os byddwch yn cael gohebiaeth yn Gymraeg oddi wrth aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P"), rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb), oni bai bod P wedi dweud nad oes angen ateb yn Gymraeg.

(2) Pan fydd corff yn gohebu

(a) Pan fydd corff yn gohebu ag aelod o'r cyhoedd

Safon 2: Oni bai eich bod yn anfon pob gohebiaeth sydd wedi ei chynhyrchu gan system at aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn Gymraeg, pan fyddwch yn anfon gohebiaeth sydd wedi ei chynhyrchu gan system at P am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i P a yw'n dymuno cael gohebiaeth sydd wedi ei chynhyrchu gan system oddi wrthyich yn Gymraeg, ac os yw P yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno hynny rhaid ichi—

- (a) cadw cofnod o ddymuniad P,
- (b) anfon unrhyw ohebiaeth sydd wedi ei chynhyrchu gan system a anfonwch at P o hynny ymlaen yn Gymraeg.

(b) Pan fydd corff yn gohebu â sawl aelod o'r cyhoedd (er enghraifft, pan fydd yn anfon cylchlythyr, neu'n anfon yr un

llythyr i nifer o gartrefi)

Safon 3: Pan fyddwch yn anfon yr un ohebiaeth at sawl aelod o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi anfon fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth ar yr un pryd ag y byddwch yn anfon unrhyw fersiwn Saesneg ohoni.

(3) Safonau cyffredinol ynghylch gohebu

Safon 4: Os nad ydych yn gwybod a yw aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn dymuno cael gohebiaeth sydd wedi ei chynhyrchu gan system oddi wrthyich yn Gymraeg, rhaid ichi ddarparu fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth pan fyddwch yn anfon gohebiaeth sydd wedi ei chynhyrchu gan system at y P hwnnw.

Safon 5: Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg gyfatebol o ohebiaeth, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg (er enghraifft, os yw'r fersiwn Saesneg wedi ei llofnodi, neu os oes manylion cyswllt wedi eu darparu ar y fersiwn Saesneg, rhaid i'r fersiwn Gymraeg gael ei thrin yn yr un modd).

Safon 6: Rhaid ichi ddatgan—

- (a) mewn gohebiaeth at aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, a
- (b) mewn cyhoeddiadau a hysbysiadau sy'n gwahodd aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru i anfon ymateb neu i anfon gohebiaeth atoch,

eich bod yn croesawu cael gohebiaeth yn Gymraeg, y byddwch yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

2 Safonau ynghylch galwadau ffôn

(1) Galwadau ffôn i gorff

- Safon 7:** Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich rhifau llinell gymorth ymholiadau cyfrifon neu ar eich rhifau llinell gymorth gwasanaeth a bod gwasanaeth Cymraeg ar gael, rhaid ichi roi gwybod i P bod gwasanaeth Cymraeg ar gael.
- Safon 8:** Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich rhifau llinell gymorth ymholiadau cyfrifon, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg yn ei chyfanrwydd os yw P yn dymuno hynny (gan drosglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn Gymraeg pan fo hynny'n angenrheidiol).
- Safon 9:** Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich rhifau llinell gymorth ymholiadau cyfrifon, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg os yw P yn dymuno hynny—
- (a) hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol, a
 - (b) hyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw.
- Safon 10:** Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich rhifau llinell gymorth gwasanaeth, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg yn ei chyfanrwydd os yw P yn dymuno hynny (gan drosglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio â'r alwad yn Gymraeg pan fo hynny'n angenrheidiol).

Safon 11: Pan fydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn cysylltu â chi ar eich rhifau llinell gymorth gwasanaeth, rhaid ichi ddelio â'r alwad yn Gymraeg os yw P yn dymuno hynny—

(a) hyd nes ei bod yn angenrheidiol trosglwyddo'r alwad i aelod o staff nad yw'n siarad Cymraeg sy'n gallu darparu gwasanaeth ar bwnc penodol, a

(b) hyd nes nad oes aelod o staff sy'n siarad Cymraeg ar gael i ddarparu gwasanaeth ar y pwnc penodol hwnnw.

Safon 12: Pan fyddwch yn hysbysebu rhifau ffôn, rhifau llinellau gymorth neu wasanaethau canolfannau galwadau a phan fo'r gynulleidfa a ragwelir yn cynnwys aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 13: Pan fyddwch yn cyhoeddi eich rhifau llinell gymorth ymholiadau cyfrifon a'ch rhifau llinell gymorth gwasanaeth a phan fo'r gynulleidfa a ragwelir yn cynnwys aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi ddatgan (yn Gymraeg) eich bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg.

Safon 14: Os oes gennych ddangosyddion perfformiad ar gyfer delio â galwadau ffôn, rhaid ichi sicrhau nad yw'r dangosyddion perfformiad hynny yn trin galwadau ffôn a wneir yn Gymraeg yn llai ffafriol na galwadau a wneir yn Saesneg.

Safon 15: Rhaid i'ch prif wasanaeth (neu wasanaethau) ateb galwadau ffôn roi gwybod i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru sy'n galw, yn Gymraeg, fod modd gadael neges yn Gymraeg.

Safon 16: Pan nad oes gwasanaeth Cymraeg ar gael ar eich rhifau llinell gymorth ymholiadau cyfrifon neu eich rhifau llinell gymorth gwasanaeth, rhaid ichi roi gwybod i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru sy'n galw, yn Gymraeg (pa un ai drwy gyfrwng neges wedi ei hawtomeiddio neu fel arall), pryd y bydd gwasanaeth Cymraeg ar gael.

(2) Corff yn delio â galwadau ffôn drwy system wedi ei hawtomeiddio

Safon 17: Rhaid i unrhyw systemau ffôn wedi eu hawtomeiddio sydd gennych ddarparu'r gwasanaeth cyfan wedi ei awtomeiddio yn Gymraeg pan fo'r gynulleidfa a ragwelir yn cynnwys aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru.

3 **Safonau ynghylch cyfarfodydd a gynhelir gan gorff nad ydynt yn agored i'r cyhoedd**

(1) Cyfarfodydd rhwng corff ac un aelod gwahoddedig o'r cyhoedd

Safon 18: Os byddwch yn gwahodd un aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn unig i gyfarfod i'w gynnal yng Nghymru—

- (a) rhaid ichi ofyn i P a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a hysbysu P y byddwch yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw, a
- (b) os yw P wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen,

drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

(2) Cyfarfodydd rhwng corff a mwy nag un person gwahoddedig

Safon 19: Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod i'w gynnal yng Nghymru, rhaid ichi ofyn i bob aelod o'r cyhoedd yng Nghymru a gafodd ei wahodd a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 19A: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod i'w gynnal yng Nghymru, a bod o leiaf 10% o'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru a gafodd eu gwahodd wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 19B: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod i'w gynnal yng Nghymru, a bod o leiaf 20% o'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru a gafodd eu gwahodd wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Safon 19C: Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod i'w gynnal yng Nghymru, a bod o leiaf 30% o'r aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru a gafodd eu gwahodd wedi eich hysbysu eu bod yn dymuno defnyddio'r

Gymraeg yn y cyfarfod, rhaid ichi gynnal y cyfarfod yn Gymraeg neu, os oes angen, drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd neu wasanaeth cyfieithu olynol o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

4 Safonau ynghylch cyfarfodydd a drefnir gan gorff sy'n agored i'r cyhoedd

Safon 20: Os byddwch yn trefnu cyfarfod i'w gynnal yng Nghymru sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ynddo, rhaid ichi ddatgan ar unrhyw ddeunydd sy'n ei hysbysebu, ac ar unrhyw wahoddiad iddo, bod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

Safon 21: Pan fyddwch yn anfon gwahoddiadau i gyfarfod i'w gynnal yng Nghymru yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ynddo, rhaid ichi eu hanfon yn Gymraeg.

Safon 22: Os byddwch yn trefnu cyfarfod i'w gynnal yng Nghymru sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru ac y caniateir cyfranogiad cyhoeddus gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ynddo, rhaid ichi sicrhau bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod, a rhaid ichi hysbysu'r rheini sy'n bresennol ar lafar yn Gymraeg—

- (a) bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg,
a
- (b) bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael.

Safon 23: Os byddwch yn llunio ac yn arddangos unrhyw ddeunydd ysgrifenedig mewn cyfarfod a gynhelir yng Nghymru yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi sicrhau bod y deunydd yn cael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw destun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

5 **Safonau ynghylch digwyddiadau cyhoeddus a drefnir neu a ariennir gan gorff**

Safon 24: Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus i'w gynnal yng Nghymru, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth hybu'r digwyddiad (er enghraifft, o ran y ffordd y mae'r digwyddiad yn cael ei hysbysebu neu y rhoddir cyhoeddusrwydd i'r digwyddiad).

Safon 25: Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus i'w gynnal yng Nghymru, rhaid ichi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y digwyddiad (er enghraifft, mewn perthynas â gwasanaethau a gynigir i bersonau sy'n bresennol yn y digwyddiad, mewn perthynas ag arwyddion a arddangosir yn y digwyddiad, ac mewn perthynas â chyhoeddiadau sain a wneir ynddo).

6 **Safon ynghylch cyhoeddusrwydd a hysbysebu gan gorff**

Safon 26: Rhaid i unrhyw ddeunydd cyhoeddusrwydd neu unrhyw ddeunydd hysbysebu yr ydych yn ei lunio gael ei lunio yn Gymraeg pan fo'r gynulleidfa a ragwelir yn cynnwys aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, ac os byddwch yn llunio'r deunydd yn Gymraeg ac

yn Saesneg, rhaid ichi beidio â thrin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

7 **Safonau ynghylch corff yn arddangos deunydd yn gyhoeddus**

Safon 27: Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei lunio ac yn ei arddangos yn gyhoeddus yng Nghymru gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 28: Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei lunio ac yn ei arddangos mewn arddangosfa gyhoeddus yng Nghymru sydd wedi ei threfnu gennych gael ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg.

8 **Safonau ynghylch corff yn llunio dogfennau**

Safon 29: Os byddwch yn llunio dogfen sydd ar gael i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi ei llunio yn Gymraeg—

- (a) os yw pwnc y ddogfen yn awgrymu y dylid ei llunio yn Gymraeg, neu
- (b) os yw'r gynulleidfa a ragwelir, a'i disgwyliadau, yn awgrymu y dylid llunio'r ddogfen yn Gymraeg.

Safon 30: Os byddwch yn llunio dogfen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un a ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg.

Safon 31: Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ddogfen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn

datgan yn glir bod y ddogfen hefyd ar gael yn Gymraeg.

9 **Safonau ynghylch corff yn llunio ac yn cyhoeddi ffurflenni**

Safon 32: Pan fyddwch yn anfon ffurflen at aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") am y tro cyntaf, rhaid ichi ofyn i P a yw'n dymuno cael ffurflenni yn Gymraeg, ac os yw P yn ymateb i ddweud ei fod yn dymuno hynny rhaid ichi—

- (a) cadw cofnod o ddymuniad P, a
- (b) anfon unrhyw ffurflenni a anfonwch at P o hynny ymlaen yn Gymraeg.

Safon 33: Os nad ydych yn gwybod a yw aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn dymuno cael ffurflenni oddi wrthy ch yn Gymraeg, rhaid ichi ddarparu fersiwn Gymraeg pan fyddwch yn anfon ffurflen at y P hwnnw.

Safon 34: Rhaid i unrhyw ffurflen yr ydych yn ei rhoi ar gael i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru gael ei llunio yn Gymraeg, ac—

- (a) os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ffurflen ar wahân, rhaid ichi sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg;
- (b) os byddwch yn llunio ffurflen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un a ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid ichi sicrhau nad yw'r fersiwn Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg, a rhaid ichi beidio â gwahaniaethu rhyngddynt o ran unrhyw ofynion sy'n berthnasol i'r ffurflen (er enghraifft, mewn

perthynas ag unrhyw ddyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r ffurflen, neu mewn perthynas â'r amser a ganiateir ar gyfer ymateb i gynnwys y ffurflen).

Safon 35: Os byddwch yn mewnosod gwybodaeth ar fersiwn Gymraeg o ffurflen (er enghraifft, cyn ei hanfon at aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") er mwyn i P wirio'r cynnwys neu er mwyn iddo lenwi gweddill y ffurflen), rhaid ichi sicrhau bod yr wybodaeth yr ydych yn ei mewnosod yn cael ei mewnosod yn Gymraeg.

10 Safonau ynghylch gwefannau a gwasanaethau ar-lein corff

(1) Gwefannau a gyhoeddir gan gorff

Safon 36: Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun pob tudalen ar eich gwefan ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod pob tudalen Gymraeg ar eich gwefan yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar eich gwefan.

Safon 37: Rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun hafan eich gwefan ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod unrhyw destun Cymraeg ar hafan eich gwefan (neu, pan fo'n berthnasol, bod eich hafan Gymraeg) yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â hafan eich gwefan.

Safon 38: Pan fyddwch yn cyhoeddi tudalen newydd ar eich gwefan neu'n diwygio tudalen, rhaid ichi sicrhau—

- (a) bod testun y dudalen honno ar gael yn Gymraeg,
- (b) bod unrhyw fersiwn Gymraeg o'r dudalen yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg o ran testun y dudalen honno.

Safon 39: Os oes gennych dudalen Gymraeg ar eich gwefan sy'n cyfateb i dudalen Saesneg, rhaid ichi ddatgan yn glir ar y dudalen Saesneg bod y dudalen hefyd ar gael yn Gymraeg, a rhaid ichi ddarparu dolen uniongyrchol at y dudalen Gymraeg ar y dudalen Saesneg gyfatebol.

Safon 40: Rhaid ichi ddarparu'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob tudalen ar eich gwefan yn Gymraeg.

Safon 41: Rhaid ichi neilltuo a chynnal tudalen (neu dudalennau) ar eich gwefan sy'n darparu gwybodaeth (yn Gymraeg) am—

- (a) y gwasanaethau yr ydych yn eu darparu a'r gweithgareddau yr ydych yn eu cyflawni yng Nghymru, a
- (b) y gwasanaethau Cymraeg yr ydych yn eu darparu a sut y gellir cael gafael ar bob un o'r gwasanaethau Cymraeg hynny.

(2) Apiau a gyhoeddir gan gorff

Safon 42: Rhaid i bob ap yr ydych yn ei gyhoeddi i'w ddefnyddio gan aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru weithredu'n llawn yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â

thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg o ran yr ap hwnnw.

(3) Cyfleuster sgwrsio ar-lein

Safon 43: Os oes gennych gyfleuster sgwrsio byw i'w ddefnyddio gan aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi ei ddarparu yn Gymraeg.

Safon 43A: Rhaid ichi ddatgan (yn Gymraeg) ar eich gwefan fod eich cyfleuster sgwrsio byw ar gael yn Gymraeg a sut y gellir dod o hyd iddo.

11 Safonau ynghylch defnydd corff o'r cyfryngau cymdeithasol

Safon 44: Pan fyddwch yn defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Safon 45: Os bydd aelod o'r cyhoedd yng Nghymru yn cysylltu â chi drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg, rhaid ichi ateb yn Gymraeg (os oes angen ateb).

12 Safon ynghylch peiriannau hunanwasanaeth

Safon 46: Rhaid ichi sicrhau bod unrhyw beiriannau hunanwasanaeth sydd gennych yng Nghymru yn gweithredu'n llawn yn Gymraeg, a rhaid peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â'r peiriant hwnnw.

13 Safonau ynghylch arwyddion a arddangosir gan gorff

Safon 47: Pan fyddwch yn creu arwydd i'w osod yng Nghymru (pa un ai'n barhaol neu dros dro), rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd sy'n arddangos y testun cyfatebol yn Saesneg neu ar arwydd ar wahân); ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid

ichi beidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg.

Safon 48: Pan fyddwch yn creu arwydd i'w osod yng Nghymru (pa un ai'n barhaol neu dros dro), a bod yr arwydd hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

14 **Safonau ynghylch derbyn ymwelwyr i adeiladau'r corff**

Safon 49: Rhaid i unrhyw wasanaeth derbynfa yr ydych yn ei roi ar gael yn Saesneg hefyd fod ar gael yn Gymraeg, a rhaid i aelod o'r cyhoedd yng Nghymru sydd am gael gwasanaeth derbynfa Cymraeg yng Nghymru beidio â chael ei drin yn llai ffafriol na pherson sydd am gael gwasanaeth derbynfa Saesneg.

Safon 50: Os nad oes gwasanaeth derbynfa wyneb yn wyneb Cymraeg ar gael gennych a bod aelod o'r cyhoedd yng Nghymru ("P") yn dymuno cael gwasanaeth derbynfa Cymraeg, rhaid ichi—

- (a) gofyn i P a yw'n dymuno ichi drefnu i aelod o staff sy'n siarad Cymraeg fynd i'r dderbynfa, a
- (b) os yw P wedi eich hysbysu ei fod yn dymuno i aelod o staff sy'n siarad Cymraeg fynd i'r dderbynfa, rhaid ichi drefnu i aelod o staff sy'n siarad Cymraeg fynd i'r dderbynfa i ddarparu gwasanaeth sy'n cyfateb i wasanaeth derbynfa Cymraeg.

Safon 51: Os nad oes gwasanaeth derbynfa wyneb yn wyneb Cymraeg ar gael yn eich derbynfa, rhaid ichi sicrhau bod gwasanaeth derbynfa Cymraeg ar gael dros ffôn yn eich

derbynfa.

Safon 52: Rhaid ichi arddangos arwydd yn eich derbynfa sy'n datgan (yn Gymraeg) fod croeso i aelodau o'r cyhoedd ddefnyddio'r Gymraeg yn y dderbynfa.

15 Safonau ynghylch corff yn gwneud hysbysiadau

Safon 53: Rhaid i unrhyw hysbysiad yr ydych yn ei gyhoeddi neu ei arddangos yng Nghymru gael ei gyhoeddi neu ei arddangos yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r hysbysiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono.

Safon 54: Pan fyddwch yn cyhoeddi neu'n arddangos hysbysiad yng Nghymru sy'n cynnwys testun Cymraeg yn ogystal â thestun Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi mewn safle fel mai hwnnw sy'n debygol o gael ei ddarllen yn gyntaf.

16 Safonau ynghylch corff yn dyfarnu grantiau

Safon 55: Rhaid i unrhyw ddogfennau yr ydych yn eu cyhoeddi sy'n ymwneud â cheisiadau am grant y caniateir i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru wneud cais amdano, gael eu cyhoeddi yn Gymraeg, a rhaid ichi beidio â thrin fersiwn Gymraeg o'r dogfennau hynny yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohonynt.

Safon 56: Pan fyddwch yn gwahodd ceisiadau am grant y caniateir i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru wneud cais amdano, rhaid ichi ddatgan yn y gwahoddiad y caniateir i geisiadau gan aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru gael eu cyflwyno yn Gymraeg ac na fydd unrhyw gais a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a gyflwynir yn

Saesneg.

Safon 56A: Rhaid ichi beidio â thrin ceisiadau am grant y caniateir i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru wneud cais amdano a gyflwynir yn Gymraeg gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru yn llai ffafriol na cheisiadau a gyflwynir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, mewn perthynas â'r dyddiad cau ar gyfer cael ceisiadau, ac mewn perthynas ag amseriad rhoi gwybod i ymgeiswyr am benderfyniadau).

Safon 57: Os byddwch yn cael cais yn Gymraeg gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru am grant y caniateir i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru wneud cais amdano, a bod angen cyf-weld â'r ymgeisydd fel rhan o'ch asesiad o'r cais, rhaid ichi gynnig cynnal y cyfweiliad yn Gymraeg ac, os yw'r ymgeisydd yn dymuno hynny, rhaid ichi gynnig y cyfweiliad yn Gymraeg (heb gymorth gwasanaeth cyfieithu ar y pryd na gwasanaeth cyfieithu olynol).

Safon 58: Os byddwch yn cael cais yn Gymraeg gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru am grant y caniateir i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru wneud cais amdano, a bod angen cyf-weld ag ymgeisydd fel rhan o'ch asesiad o'r cais, rhaid ichi—

- (a) cynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg er mwyn i'r ymgeisydd allu defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, a
- (b) os yw'r ymgeisydd yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd at y diben hwnnw (oni bai eich bod yn cynnal y cyfweiliad yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Safon 59: Pan fyddwch yn rhoi gwybod i ymgeisydd beth yw eich penderfyniad mewn perthynas â chais am grant y caniateir i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru wneud cais amdano, rhaid ichi wneud hynny yn Gymraeg os cyflwynwyd y cais yn Gymraeg gan aelod o'r cyhoedd yng Nghymru.

17 **Safonau ar gyfer codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau Cymraeg a ddarperir gan gorff**

Safon 60: Rhaid ichi hybu unrhyw wasanaeth Cymraeg a ddarperir gennych, a hysbysebu'r gwasanaeth hwnnw yn Gymraeg.

Safon 61: Os byddwch yn darparu gwasanaeth yn Gymraeg sy'n cyfateb i wasanaeth yr ydych yn ei ddarparu yn Saesneg, rhaid i unrhyw gyhoeddusrwydd neu unrhyw ddogfen yr ydych yn ei llunio, neu unrhyw wefan yr ydych yn ei chyhoeddi, sy'n cyfeirio at y gwasanaeth Saesneg ddatgan hefyd fod gwasanaeth cyfatebol ar gael yn Gymraeg.

18 **Safon ynghylch hunaniaeth gorfforaethol corff**

Safon 62: Pan fyddwch yn llunio, yn diwygio neu'n cyflwyno eich hunaniaeth gorfforaethol, rhaid ichi beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

19 **Safonau ynghylch cyrsiau a gynigir gan gorff**

Safon 63: Os byddwch yn cynnig cwrs addysg yng Nghymru sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi ei gynnig yn Gymraeg.

Safon 64: Os byddwch yn cynnig cwrs addysg yng Nghymru sy'n agored i aelodau o'r cyhoedd yng

Nghymru, ac sydd wedi ei anelu'n benodol at bersonau sy'n 18 oed neu'n iau, rhaid ichi ei gynnig yn Gymraeg.

Safon 65: Os byddwch yn cynnig cwrs addysg yng Nghymru i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru, rhaid ichi—

- (a) cynnal asesiad o'r angen i'r cwrs hwnnw gael ei gynnig yn Gymraeg;
- (b) cynnig y cwrs hwnnw yn Gymraeg os dangosodd yr asesiad fod angen i'r cwrs gael ei gynnig yn Gymraeg.

RHAN 2

SAFONAU SY'N DDIBYNNOL AR SAFONAU ERAILL – AMODAU ARBENNIG

20 Pan fydd hysbysiad cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i gorff gydymffurfio ag un o'r safonau a restrir ar res benodol yng ngholofn 1 o Dabl 1, rhaid i'r hysbysiad cydymffurfio hwnnw hefyd ei gwneud yn ofynnol i'r corff hwnnw gydymffurfio (ym mha fodd bynnag y gwêl Comisiynydd y Gymraeg yn briodol) â'r safon neu'r safonau a restrir ar y rhes honno yng ngholofn 2 (neu ag un neu ragor o'r safonau hynny pan fo hynny'n cael ei ddatgan).

TABL 1

	Colofn 1	Colofn 2
<i>Rhes</i>	<i>Prif safon</i>	<i>Safon ddibynnol</i>
(1)	Ateb gohebiaeth Safon 1	Safon 6
(2)	Gohebu ag aelodau o'r cyhoedd	

	Safon 3	Safon 5 Safon 6
(3)	Safonau cyffredinol ynghylch gohebu Safon 4	Safon 5 Safon 6
(4)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gohebu yn Gymraeg Safon 6	Safon 1
(5)	Cael galwadau ffôn Safon 7	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 8 Safon 9 Safon 10 Safon 11
(6)	Cael galwadau ffôn Safon 8, 9, 10 neu 11	Safon 7 Safon 13
(7)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau ffôn yn Gymraeg Safon 13	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 8 Safon 9 Safon 10 Safon 11 a hefyd Safon 15, a Safon 16
(8)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safon 19	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 19A Safon 19B Safon 19C

(9)	Cyfarfodydd â mwy nag un person Safon 19A, 19B neu 19C	Safon 19
(10)	Cyfarfodydd cyhoeddus Safon 20	Safon 22
(11)	Cyfarfodydd cyhoeddus Safon 22	Safon 20
(12)	Dogfennau Safon 29	Safon 30 Safon 31
(13)	Gwefannau Safon 36, 37 neu 38	Safon 39
(14)	Cyfleuster sgwrsio byw Safon 43	Safon 43A
(15)	Cyfleuster sgwrsio byw Safon 43A	Safon 43
(16)	Derbynfa Safon 49, 50 neu 51	Safon 52
(17)	Codi ymwybyddiaeth ynghylch gwasanaethau Cymraeg mewn derbynfa Safon 52	Un neu ragor o'r canlynol: Safon 49 Safon 50 Safon 51
(18)	Grantiau Safon 56	Safon 56A Safon 59
(19)	Grantiau	

	Safon 57 neu 58	Safon 56 Safon 56A
--	-----------------	-----------------------

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

- 21 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.
- 22 Nid yw'r safonau ond yn gymwys i'r graddau y mae corff—
- (a) yn cyflenwi gwasanaethau i berson, neu
 - (b) yn delio ag unrhyw berson arall mewn cysylltiad â chyflenwi gwasanaethau—
 - (i) i'r person arall hwnnw, neu
 - (ii) i drydydd person.
- 23 Nid yw'r safonau ond yn gymwys i'r graddau y mae'r safonau yn ymwneud â darparu gan gorff wasanaeth a ddarperir i'r cyhoedd wrth arfer swyddogaethau'r corff fel ymgymwrwr dŵr neu ymgymwrwr carthffosiaeth ar gyfer Cymru gyfan neu unrhyw ran ohoni.
- 24 Nid yw'n ofynnol i gorff lunio, cyhoeddi, arddangos nac anfon deunydd yn Gymraeg i'r graddau y mae deddfiad arall wedi pennu geiriad dogfen, arwydd neu ffurflen a fyddai'n groes i'r gofyniad hwnnw.
- 25 At ddibenion y safonau—
- (a) nid yw gofyniad i lunio, i anfon, i gyhoeddi, i arddangos, i roi ar gael neu i ddyroddi unrhyw ddeunydd ysgrifenedig yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid llunio'r deunydd, ei anfon, ei gyhoeddi, ei arddangos, ei roi ar gael neu ei ddyroddi, nac yn golygu y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn

benodol yn y safon);

- (b) nid yw gofyniad i ddarparu gwasanaeth neu weithgaredd yn Gymraeg yn golygu mai dim ond yn Gymraeg y dylid darparu'r gwasanaeth hwnnw neu'r gweithgaredd hwnnw (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol yn y safon).

26

(1) Nid yw'n ofynnol i gorff gyfieithu i'r Gymraeg unrhyw destun nad yw wedi ei lunio ("testun A").

(2) Ni fydd corff yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol os nad yw'n cyfieithu testun A i'r Gymraeg ond gweler is-baragraff (3).

(3) Rhaid i gorff ddefnyddio'r fersiwn Gymraeg o destun A os yw person arall wedi llunio testun A yn Gymraeg yn unol—

- (a) â'i Gynllun Iaith Gymraeg,
- (b) â dyletswydd i gydymffurfio â safonau,
- (c) â Rheolau Sefydlog Senedd Cymru,
- (ch) ag adran 35(1C) o Ddeddf 2006, neu
- (d) â Chynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Senedd.

(4) Yn y paragraff hwn—

- (a) ystyr "Cynllun Iaith Gymraeg" yw cynllun iaith Gymraeg a lunnir yn unol â Rhan 2 o Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993(1);
- (b) ystyr "dyletswydd i gydymffurfio â safonau" yw dyletswydd i gydymffurfio â safon o dan adran 25 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011;
- (c) ystyr "Deddf 2006" yw Deddf Llywodraeth Cymru 2006(2);

(1) 1993 p. 38.
(2) 2006 p. 32.

- (ch) ystyr “Rheolau Sefydlog Senedd Cymru” yw rheolau sefydlog a wnaed o dan adran 31 o Ddeddf 2006;
- (d) ystyr “Cynllun Ieithoedd Swyddogol Comisiwn y Senedd” yw’r Cynllun a fabwysiadwyd ac a gyhoeddwyd o dan baragraff 8 o Atodlen 2 i Ddeddf 2006.

27

(1) Os bodlonir yr amodau ym mharagraffau (a) i (c) neu os bodlonir yr amod yn is-baragraff (2), nid yw’n ofynnol i gorff gydymffurfio ag unrhyw un neu ragor o’r safonau mewn cysylltiad â gweithgaredd neu wasanaeth y cyfeirir ato ym mharagraff (b)—

- (a) yr amod cyntaf yw bod argyfwng wedi digwydd, yn digwydd neu ar fin digwydd;
- (b) yr ail amod yw bod y gweithgaredd sy’n cael ei gyflawni neu’r gwasanaeth sy’n cael ei ddarparu gan y corff yn angenrheidiol at ddiben atal, rheoli neu leddfu agwedd ar argyfwng neu effaith argyfwng;
- (c) y trydydd amod yw bod yr angen am y gweithgaredd neu’r gwasanaeth y cyfeirir ato ym mharagraff (b) yn daer.

(2) Yr amod yw bod y corff yn ymgymryd ag ymarfer argyfwng.

(3) Os bodlonir yr amod yn is-baragraff (2), yna mae’r cyfeiriad at “argyfwng” yn is-baragraff (1)(b) i’w ddarllen fel “y ffug sefyllfa argyfwng”.

28

At ddibenion safonau 2 a 32, mae corff yn gohebu ag aelod o’r cyhoedd yng Nghymru neu’n anfon ffurflen at aelod o’r cyhoedd yng Nghymru am y tro cyntaf pan fydd yn gohebu neu’n anfon ffurflen am y tro cyntaf ar ôl y dyddiad y mae

hysbysiad cydymffurfio wedi ei gwneud yn ofynnol i'r corff gydymffurfio â'r safon.

- 29 At ddibenion safonau 2 a 4, ystyr “gohebiaeth sydd wedi ei chynhyrchu gan system” yw biliau, ceisiadau am ddarlleniadau mesuryddion, gohebiaeth ynghylch cyfrifon newydd a gohebiaeth ynghylch cau cyfrifon.
- 30 At ddibenion safonau 7, 10, 11, 13 ac 16, ystyr “llinell gymorth gwasanaeth” yw llinell gymorth dros y ffôn sy'n delio â gwasanaethau dŵr neu wasanaethau carthffosiaeth ond nid ymholiadau ynghylch cyfrifon.
- 31 Yn safon 17, ystyr system ffôn “wedi ei hawtomeiddio” yw system sy'n ateb galwadau ffôn ac yn arwain personau drwy drefn benodedig gyda neges wedi ei recordio sy'n gofyn, er enghraifft, i berson bwyso bysellau gwahanol er mwyn dewis opsiynau gwahanol.
- 32 Nid yw safonau 18 i 19C yn gymwys pan gynhelir y cyfarfod ar fyr rybudd (er enghraifft, pan fydd corff yn gwneud ymholiadau o ddrws i ddrws).
- 33 Pan fo safon yn cyfeirio at ddeunydd sydd i'w lunio yn Gymraeg (ac eithrio safonau 36 i 42 (gwefannau ac apiau) a 44 a 45 (cyfryngau cymdeithasol)), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg neu at beidio â thrin fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill, (ac yn ychwanegol at faterion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—
- (a) golwg y deunydd (er enghraifft, mewn perthynas â lliw neu ffont unrhyw destun);
 - (b) maint y deunydd;
 - (c) lleoliad ac amlygrwydd y

deunydd mewn unrhyw
fan cyhoeddus;

(ch) pryd a sut y caiff y
deunydd ei gyhoeddi, ei
ddarparu neu ei
arddangos;

(d) fformat cyhoeddi unrhyw
ddeunydd.

- 34** At ddibenion safonau 29 a 34, nid yw'r cyfeiriadau at ddogfennau neu ddeunyddiau eraill sydd ar gael i aelodau o'r cyhoedd yng Nghymru yn cynnwys dogfennau neu ddeunyddiau nad ydynt ond ar gael i'r cyhoedd yn rhinwedd Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000(1).
- 35** Nid yw safon 29 yn gymwys i ddeddfiad a wneir gan gorff neu i ddeddfiad drafft a lunnir gan gorff.
- 36** Nid yw safonau 29 a 30 yn gymwys i unrhyw ddeunydd hysbysebu a gynhwysir mewn dogfen, llyfryn, taflen, pamffled neu gerdyn.
- 37** (1) Nid yw safonau 32 a 34 yn gymwys i'r ffurflenni y cyfeirir atynt yn is-baragraff (2).
(2) At ddibenion safon 32, nid yw'n ofynnol i gorff anfon fersiwn Gymraeg o'r ffurflenni a ddefnyddir wrth wneud cais am gymorth grant gan gorff (gweler safonau 55 i 59 mewn perthynas â cheisiadau am grantiau).
- 38** Nid yw safonau 36 i 41 (gwefannau) yn gymwys—
(a) i ddogfennau y darperir dolen iddynt ar wefan, deunydd hysbysebu ar wefan, na chlipiau fideo a sain ar wefan (gweler safonau 29 i 31 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 26 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff);

(1) 2000 p. 36.

- (b) i wybodaeth a gyflwynir gan bersonau (ac eithrio'r corff) ar dudalen ryngweithiol a gyhoeddir ar wefan corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau, neu ar fforwm drafod);
- (c) i gyfleuster sgwrsio byw (gweler safonau 43 a 43A am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â sgwrsio byw).

39

(1) Nid yw safon 42 yn gymwys i unrhyw ddeunydd hysbysebu ar ap (gweler safon 26 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff).

(2) Nid yw safon 42 yn gymwys i gyfleuster sgwrsio byw (gweler safonau 43 a 43A am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â sgwrsio byw).

40

At ddibenion safonau 36 i 42 (gwefannau ac apiau) a safonau 44 a 45 (cyfryngau cymdeithasol), mae cyfeiriadau at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill, (ac yn ychwanegol at faterion penodol y cyfeirir atynt mewn unrhyw safon unigol), peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran—

- (a) golwg y deunydd (er enghraifft, mewn perthynas â lliw, maint, ffont a fformat unrhyw destun), neu
- (b) pryd y cyhoeddir deunydd ar y wefan, yr ap neu'r cyfryngau cymdeithasol;

ond nid yw'n golygu bod rhaid i ddeunydd Cymraeg ymddangos ar yr un dudalen â deunydd Saesneg, nac ar dudalen y mae person yn debygol o ddod o hyd iddi cyn y dudalen Saesneg wrth chwilio.

41

(1) At ddibenion safonau 43 a 43A a pharagraffau 38, 39 a 43, ystyr "cyfleuster sgwrsio byw" yw

cymhwysiad negeseua ar-lein o fewn gwefan neu ap, sydd wedi ei gynllunio'n benodol i ddarparu dull cyfathrebu amser real.

(2) Nid yw safon 43 yn gymwys i unrhyw ddeunydd hysbysebu ar gyfleuster sgwrsio byw (gweler safon 26 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff).

(3) Nid yw safon 43 (cyfleuster sgwrsio byw) yn gymwys i ddogfennau y darperir dolen iddynt drwy'r cyfleuster sgwrsio byw, nac i glipiau fideo a sain a ddarperir drwy'r cyfleuster sgwrsio byw (gweler safonau 29 i 31 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 26 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff).

42

Nid yw safonau 44 a 45 (cyfryngau cymdeithasol) yn gymwys—

(a) i ddogfennau y darperir dolen iddynt drwy'r cyfryngau cymdeithasol, nac i glipiau fideo a sain a ddarperir drwy'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 29 i 31 am ddarpariaeth benodol mewn perthynas â dogfennau, a safon 26 mewn perthynas â deunydd hysbysebu a lunnir gan gorff);

(b) i wybodaeth a gyflwynir gan bersonau (ac eithrio'r corff) ar gyfrif cyfryngau cymdeithasol corff (er enghraifft, ar adran ar gyfer sylwadau).

43

(1) Nid yw safonau 1 i 6 (gohebu) yn gymwys i ohebiaeth a anfonir drwy'r cyfryngau cymdeithasol na thrwy gyfleuster sgwrsio byw (gweler safonau 44 a 45 mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol a safonau 43 a 43A mewn perthynas â chyfleuster sgwrsio byw).

(2) Nid yw safonau 36 i 42 (gwefannau ac apiau) yn gymwys

i'r cyfryngau cymdeithasol (gweler safonau 44 a 45 mewn perthynas â'r cyfryngau cymdeithasol).

- 44 At ddiben safon 46 (peiriannau hunanwasanaeth), mae cyfeiriad at beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yn cynnwys, ymysg materion eraill, peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol o ran golwg y deunydd (er enghraifft, mewn perthynas â lliw, maint, ffont a fformat unrhyw destun), ond nid yw'n golygu bod rhaid i ddeunydd Cymraeg ymddangos ar sgrin yr un pryd â deunydd Saesneg.
- 45 At ddibenion safonau 49 i 52 (derbyn ymwelwyr)—
- (a) ystyr “derbynfa” yw ardal yn swyddfeydd corff lle y darperir gwasanaeth derbynfa;
 - (b) ystyr “gwasanaeth derbynfa” yw gwasanaeth croesawu personau i swyddfeydd y corff gan staff sydd ar gael at y diben hwnnw.
- 46 Nid yw safonau 49 i 52 (derbyn ymwelwyr) yn gymwys pan fydd y dderbynfa y tu allan i Gymru.
- 47 At ddibenion safonau 6, 53 a 54, ystyr “hysbysiad” yw unrhyw hysbysiad y mae corff yn ei gyhoeddi, ond nid yw'n cynnwys hysbysïadau a ragnodir gan deddfiad.
- 48 (1) At ddibenion safon 62, mae'r cyfeiriad at gorff yn llunio neu'n cyflwyno ei “hunaniaeth gorfforaethol” yn cynnwys, ymysg pethau eraill, y ffordd y mae corff yn ei gyflwyno ei hun drwy ddatganiadau gweledol, yr enw neu'r enwau a ddefnyddir gan gorff, a'r brandio a'r sloganau a ddefnyddir gan gorff (er enghraifft, brandio a sloganau a argraffir ar ei bapur ysgrifennu).
- (2) Nid yw safon 62 yn gymwys i'r graddau y mae deddfiad yn ei gwneud yn ofynnol i gorff

ddefnyddio enw cyfreithiol.

49

At ddibenion safonau 63 i 65 (cyrsgiau), ystyr “cwrsg addysg” yw unrhyw seminar, unrhyw hyfforddiant, unrhyw weithdy neu unrhyw ddarpariaeth debyg sy’n cael ei ddarparu neu ei darparu ar gyfer addysgu neu wella sgiliau aelodau o’r cyhoedd; ond nid yw’n cynnwys—

- (a) gweithgareddau na chyrsgiau sy’n cael eu darparu fel rhan o’r cwricwlwm yn unol ag unrhyw ddeddfiad, neu
- (b) seminarau na chyflwyniadau llafar sy’n ymwneud â pherfformiad neu gynhyrchiad.

50

At ddibenion y safonau, ystyr “deddfiad” yw deddfiad (pa bryd bynnag y cafodd ei ddeddfu neu ei wneud) sydd wedi ei gynnwys mewn unrhyw un o’r canlynol, neu mewn offeryn a wneir o dan un o’r canlynol—

- (a) Deddf Seneddol, neu
- (b) Mesur neu Ddeddf gan Senedd Cymru.

ATODLEN 2 Rheoliad 2(2)

Safonau Cadw Cofnodion

RHAN 1

Y SAFONAU

1 Safonau ynghylch cadw cofnodion gan gorff

Safon 66: Rhaid ichi gadw—

- (a) cofnod, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, o nifer y cwynion yr ydych yn eu cael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau;
- (b) copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych yn ei chael sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

Safon 67: Rhaid ichi gadw copi o unrhyw gŵyn ysgrifenedig yr ydych yn ei chael ynghylch y Gymraeg sy'n ymwneud â'ch darpariaeth o wasanaethau penodedig (pa un a yw'r gŵyn yn ymwneud â'r safonau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy ai peidio).

RHAN 2

DEHONGLI'R SAFONAU

2 Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhan 1 o'r Atodlen hon fel a ganlyn.

3 At ddibenion safon 66, ystyr "blwyddyn ariannol" yw blwyddyn ariannol y corff ei hun.

4 At ddibenion safon 67, ystyr "gwasanaeth penodedig" yw gwasanaethau a ddarperir i'r cyhoedd wrth arfer swyddogaethau ymgwymerwr dŵr neu ymgwymerwr carthffosiaeth ar gyfer Cymru

gyfan neu unrhyw ran ohoni.

ATODLEN 3 Rheoliad 2(3)

Safonau sy'n ymdrin â Materion Atodol

RHAN 1

SAFONAU CYFLENWI GWASANAETHAU

1 **Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau cyflenwi gwasanaethau**

Safon 68: Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael ar eich gwefan.

2 **Corff yn cyhoeddi gweithdrefn gwyno**

Safon 69: Rhaid ichi—

- (a) sicrhau bod gennych weithdrefn gwyno sy'n delio â sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a
- (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan.

3 **Corff yn llunio adroddiad blynyddol ynglŷn â safonau cyflenwi gwasanaethau**

Safon 70: (1) Rhaid ichi lunio adroddiad ("adroddiad blynyddol"), yn Gymraeg, mewn perthynas â phob blwyddyn ariannol, sy'n delio â'r modd y bu ichi gydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy yn ystod y flwyddyn honno.

(2) Rhaid i'r adroddiad blynyddol gynnwys nifer y cwynion a

gawsoch yn ystod y flwyddyn honno a oedd yn ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr oeddech o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

(3) Rhaid ichi gyhoeddi'r adroddiad blynyddol heb fod yn hwyrach na 6 mis yn dilyn diwedd y flwyddyn ariannol y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi.

(4) Rhaid ichi sicrhau bod copi cyfredol o'ch adroddiad blynyddol ar gael ar eich gwefan.

4 Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i'r modd y mae'n bwriadu cydymffurfio â safonau cyflenwi gwasanaethau

Safon 71: Rhaid ichi gyhoeddi dogfen ar eich gwefan sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cydymffurfio â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

5 Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg

Safon 72: Rhaid ichi ddarparu unrhyw wybodaeth y bydd Comisiynydd y Gymraeg yn gofyn amdani sy'n ymwneud â'ch cydymffurfedd â'r safonau cyflenwi gwasanaethau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy.

RHAN 2

SAFONAU CADW COFNODION

6 Corff yn rhoi cyhoeddusrwydd i safonau cadw cofnodion

Safon 73: Rhaid ichi sicrhau bod dogfen sy'n cofnodi'r safonau cadw cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a'r graddau yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â'r safonau hynny, ar gael ar eich gwefan.

7 Corff yn cyhoeddi gweithdrefn

gwyno

- Safon 74:** Rhaid ichi—
- (a) sicrhau bod gennyh weithdrefn gwyno sy'n delio â sut yr ydych yn bwriadu delio â chwynion ynglŷn â'ch cydymffurfedd â'r safonau cadw cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy, a
 - (b) cyhoeddi dogfen sy'n cofnodi'r weithdrefn honno ar eich gwefan.

8 **Corff yn darparu gwybodaeth i Gomisiynydd y Gymraeg**

- Safon 75:** Rhaid ichi ddarparu unrhyw gofnodion yr ydych wedi eu cadw yn unol â'r safonau cadw cofnodion yr ydych o dan ddyletswydd i gydymffurfio â hwy i Gomisiynydd y Gymraeg, os bydd y Comisiynydd yn gofyn am y cofnodion hynny.

RHAN 3

DEHONGLI'R SAFONAU

- 9** Rhaid dehongli'r safonau a bennir yn Rhannau 1 a 2 fel a ganlyn.
- 10** At ddibenion safon 70, ystyr "blwyddyn ariannol" yw blwyddyn ariannol y corff ei hun.
- 11** At ddibenion y safonau, nid yw gofyniad i lunio neu gyhoeddi unrhyw ddeunydd ysgrifenedig yn Gymraeg yn golygu y dylid llunio neu gyhoeddi'r deunydd hwnnw yn Gymraeg yn unig, ac nid yw'n golygu ychwaith y dylid llunio'r deunydd yn Gymraeg yn gyntaf (oni bai bod hynny'n cael ei ddatgan yn benodol yn y safon).

ATODLEN 4 Rheoliad 1

Personau neilltuedig—

- (a) sy'n darparu i'r cyhoedd wasanaethau dŵr (gan gynnwys cyflenwi neu ddsbarthu), a
- (b) sydd, yn rhinwedd penodiad o dan adran 6 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991(1), neu yn rhinwedd amrywio'r penodiad hwnnw o dan adran 7 o'r Ddeddf honno, yn ymgwymerwyr dŵr ar gyfer Cymru gyfan neu unrhyw ran ohoni.

Personau neilltuedig—

- (a) sy'n darparu i'r cyhoedd wasanaethau carthffosiaeth (gan gynnwys gwaredu carthion), a
- (b) sydd, yn rhinwedd penodiad o dan adran 6 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991, neu yn rhinwedd amrywio'r penodiad hwnnw o dan adran 7 o'r Ddeddf honno, yn ymgwymerwyr carthffosiaeth ar gyfer Cymru gyfan neu unrhyw ran ohoni.

(1) 1991 p. 56.

Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023

Paratowyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023. Rwy'n fodlon bod y buddion yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Jeremy Miles AS
Gweinidog y Gymraeg ac Addysg
27 Mehefin 2023

1. Disgrifiad

1.1 Mae Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) ('y Rheoliadau') yn pennu safonau cyflenwi gwasanaethau, safonau cadw cofnodion, a safonau sy'n ymdrin â materion atodol. Mae'r Rheoliadau yn gwneud y safonau'n benodol gymwys i bersonau:

- sy'n darparu gwasanaethau dŵr i'r cyhoedd (gan gynnwys cyflenwi neu ddsbarthu), ac
- sydd, yn rhinwedd penodiad o dan adran 6 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991, neu yn rhinwedd amrywio penodiad o'r fath o dan adran 7 o'r Ddeddf honno, yn ymgwymerwyr dŵr ar gyfer Cymru gyfan neu unrhyw ran o Gymru.

A hefyd personau:

- sy'n darparu gwasanaethau carthffosiaeth i'r cyhoedd (gan gynnwys gwaredu carthffosiaeth), ac
- sydd, yn rhinwedd penodiad o dan adran 6 o Ddeddf y Diwydiant Dŵr 1991, neu yn rhinwedd amrywio penodiad o'r fath o dan adran 7 o'r Ddeddf honno, yn ymgwymerwyr carthffosiaeth ar gyfer Cymru gyfan neu unrhyw ran o Gymru.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

2.1 Rhifau yn y Rheoliadau

Mae'r Rheoliadau'n defnyddio'r wyddor Gymraeg, h.y. (a), (b), (c), (ch) ac ati. Mae hyn yn effeithio ar baragraffau 26(3), 26(4), 33 o Atodlen 1.

Mae'r arddull hon yn wahanol i'r arddull rhifo arferol a ddefnyddir mewn is-ddeddfwriaeth a wneir gan Weinidogion Cymru. Fel arfer, defnyddir y wyddor Saesneg yn y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg. Yn yr achos hwn, oherwydd natur a phwnc y Rheoliadau, defnyddiwyd y wyddor Gymraeg yn y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg er mwyn sicrhau cysondeb ac osgoi unrhyw bosibilrwydd o ddryswch wrth groesgyfeirio. Defnyddiwyd yr un arddull yn Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015 (SI 2015/996) a Rheoliadau dilynol yn pennu Safonau'r Gymraeg.

2.2 Enw'r Rheoliadau

Teitl y Rheoliadau yw Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 9) 2023. Os cânt sêl bendith y Senedd, dyma fydd yr wythfed¹ set o Reoliadau Safonau'r Gymraeg i gael eu gwneud. Bwriedir gwneud yr holl Reoliadau a wneir o dan adran 26 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ("y Mesur") yn un gyfres barhaus, yn yr un modd â gorchmynion cychwyn. Y farn yw y bydd hyn yn golygu bod y Rheoliadau'n haws i'w trin ac i gyfeirio atynt, yn enwedig pan fydd Hysbysiadau Cydymffurfio'n cyfeirio at Reoliadau.

¹Cafodd Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 3) 2016 eu gwrthod gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.

3. Y cefndir deddfwriaethol

- 3.1 Caiff y Rheoliadau eu gwneud drwy arfer y pwerau a roddwyd i Weinidogion Cymru o dan adrannau 26, 27, 39 a 150(5) o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae adran 26 y Mesur yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau drwy reoliadau. Mae adran 27 yn galluogi Gweinidogion Cymru i bennu safonau gwahanol ar gyfer ymddygiadau gwahanol. Mae hefyd yn eu galluogi i bennu un safon neu nifer o safonau ar gyfer ymddygiad penodol.
- 3.2 Cyn y gall y Comisiynydd roi hysbysiad cydymffurfio i berson yn ei gwneud yn ofynnol iddo gydymffurfio â safon, rhaid i'r safon honno fod yn benodol gymwys i'r person hwnnw (adran 25). Mae adran 39 yn darparu bod safon yn benodol gymwys i berson pan fydd Gweinidogion Cymru wedi awdurdodi'r Comisiynydd i roi hysbysiad cydymffurfio i'r person hwnnw yn ymwneud â'r safon honno. Mae adran 105(5) yn darparu bod unrhyw bŵer sydd gan Weinidogion Cymru i wneud rheoliadau yn cynnwys pŵer i wneud y cyfryw ddarpariaethau trosiannol, darfodol, canlyniadol ac arbed, darpariaethau cysylltiedig ac unrhyw ddarpariaethau eraill y mae Gweinidogion Cymru'n eu hystyried yn angenrheidiol neu'n briodol.
- 3.3 Yn unol ag Adran 150(2) o'r Mesur, rhaid i'r Rheoliadau gael eu gosod gerbron Senedd Cymru, a'u cymeradwyo drwy benderfyniad ganddo (h.y. y weithdrefn gadarnhaol).

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

- 4.1 Gwnaeth y Mesur gadarnhau statws swyddogol y Gymraeg yng Nghymru a chreu fframwaith deddfwriaethol newydd ar gyfer yr iaith. Cam allweddol i roi effaith i'r Mesur yw pennu safonau ac awdurdodi'r Comisiynydd i'w gwneud yn ofynnol i bersonau gydymffurfio â'r Safonau hyn.
- 4.2 Mae adran 25 y Mesur yn darparu ei bod yn ofynnol i berson gydymffurfio â safon a bennir gan Weinidogion Cymru, os bodlonir amodau penodol. Mae'r amodau hynny'n cynnwys y canlynol:
- i. Bod safon yn benodol gymwys i'r person (h.y. mae Gweinidogion Cymru wedi awdurdodi'r Comisiynydd i roi Hysbysiad Cydymffurfio i'r person hwnnw mewn perthynas â'r safon honno);
 - ii. Bod y Comisiynydd wedi rhoi Hysbysiad Cydymffurfio i'r person;
 - iii. Bod yr Hysbysiad Cydymffurfio yn ei gwneud yn ofynnol i'r person gydymffurfio â'r safon;
 - iv. Bod yr Hysbysiad Cydymffurfio mewn grym.
- 4.3 Mae safonau sy'n perthyn i'r categorïau canlynol wedi'u pennu yn y Rheoliadau:
- **Safonau cyflenwi gwasanaethau** - bydd y rhain yn cael eu gosod mewn perthynas â hybu neu hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, neu i

sicrhau na chaiff ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth ddarparu gwasanaethau.

- **Safonau cadw cofnodion** - bydd y rhain yn ei gwneud yn ofynnol cadw cofnodion am rai o'r safonau eraill, ac am unrhyw gwynion a dderbynnir gan gorff.
- **Safonau atodol** - mae'r safonau hyn yn ymdrin ag amrywiol faterion, gan gynnwys llunio adroddiad blynyddol, trefniadau monitro a darparu gwybodaeth i'r Comisiynydd.

4.4 Mae'r safonau wedi'u paratoi gyda'r nod o:

- gynyddu defnydd pobl o wasanaethau Cymraeg
- gwella'r gwasanaethau Cymraeg y gall siaradwyr Cymraeg eu disgwyl gan gyrff
- ei gwneud yn glir i gyrff yr hyn y mae angen iddynt ei wneud o ran y Gymraeg.

4.5 Mae rhai safonau cyflenwi gwasanaethau yn dibynnu ar ei gilydd. Felly, mae'r Rheoliadau'n cynnwys tabl (yn Rhan 2 o Atodlen 1) sy'n nodi pa safonau eraill y bydd angen eu gosod hefyd pan fydd safon benodol wedi'i chynnwys mewn Hysbysiad Cydymffurfio.

4.6 Ni fydd y Rheoliadau, pan fyddant yn dod i rym, yn cael effaith uniongyrchol ar gyrff ac ni fyddant, ar eu pennau eu hunain, yn creu hawliau i'r cyhoedd. Bydd hynny ond yn digwydd pan fydd yr holl amodau yn adran 25 y Mesur wedi'u bodloni. Fodd bynnag, mae'r Rheoliadau yn gam hanfodol yn fframwaith y Mesur, ac yn galluogi'r Comisiynydd i'w gwneud yn ofynnol i gyrff gydymffurfio â'r safonau.

4.7 Mater i'r Comisiynydd fydd dewis pa safonau i'w gosod ar gyrff drwy hysbysiad cydymffurfio. Mae'r Rheoliadau'n pennu'r ystod o safonau y gellir eu gosod ar gorff. Efallai y bydd sefydliad yn gorfod cydymffurfio â safon mewn rhai amgylchiadau yn unig ac nid mewn sefyllfaoedd eraill, yn dibynnu ar yr hyn a nodir yn ei hysbysiad cydymffurfio. Bydd yr hysbysiad cydymffurfio hefyd yn nodi erbyn pryd y mae'n ofynnol i'r corff gydymffurfio â safon.

Apelio

4.8 Bydd cyrff yn gallu herio'r gofyniad i gydymffurfio â safon benodol, ar sail p'un a yw'n rhesymol ac yn gymesur disgwyl iddynt wneud hynny. Yn y lle cyntaf, bydd corff yn gallu herio'r Comisiynydd ei hun. Os yw am herio penderfyniad y Comisiynydd, gellir apelio i Dribiwnlys y Gymraeg, ac yna i'r Uchel Lys.

Sanctsiynau

4.9 Y Comisiynydd fydd yn gyfrifol am fonitro cydymffurfiaeth â'r Safonau. Mewn achosion lle bydd y Comisiynydd yn penderfynu bod corff wedi methu â chydymffurfio â safon, gall gymryd camau gorfodi. O dan y Mesur,

gall camau gorfodi amrywio o lunio argymhellion neu roi cyngor i gorff, i orfodi cosb sifil nad yw'n fwy na £5,000.

5. Risgiau peidio â gwneud Rheoliadau

5.1 Os na chaiff y Rheoliadau arfaethedig eu gwneud, bydd y risgiau canlynol yn cael eu gwireddu:

- Os bydd gan gorff sy'n dod o fewn cwmpas Atodlen 4 i'r Rheoliadau Gynllun Iaith, bydd y Cynllun hwnnw yn parhau. Os bydd y Cynlluniau Iaith yn parhau, ni fydd trefn orfodi ar gael os bydd corff yn methu â chydymffurfio â'i Gynllun.
- Ni fydd rhan allweddol o'r Mesur yn cael ei gweithredu.

5.2 Ceir rhagor o wybodaeth am risgiau a manteision gweithredu'r safonau yn yr Aseiad Effaith Rheoleiddiol isod, ac mae'r risgiau o beidio â chyflwyno safonau wedi'u hamlinellu yn adran 'Opsw'n 1: gwneud dim' y manteision.

6. Ymgynghori

6.1 Cynhaliodd Gweinidogion Cymru ymgynghoriad cyhoeddus ar fersiwn ddrafft o Reoliadau Safonau'r Gymraeg rhwng 15 Chwefror 2023 a 5 Ebrill 2023.

6.2 Roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys galwad ar gyrff sy'n ddarostyngedig i'r Rheoliadau i gyflwyno data er mwyn caniatáu i Weinidogion Cymru baratoi Aseiad Effaith Rheoleiddiol. Mae'r Aseiad Effaith Rheoleiddiol wedi'i gynnwys yn Rhan 2 isod.

RHAN 2 – ASESIAD EFFAITH RHEOLEIDDIOL

7. Opsiynau, costau a manteision

7.1 Gofynnwyd i'r cyrff sy'n ddarostyngedig i Atodlen 4 i'r Rheoliadau hyn ("cwmnïau dŵr") gymryd rhan mewn ymarfer casglu data yn ymwneud ag Aseiad Effaith Rheoleiddiol, a ddsbarthwyd gyda'r ymgynghoriad ar y Rheoliadau drafft a gynhaliwyd rhwng 15 Chwefror 2023 a 5 Ebrill 2023. Cafodd y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno ymatebion i'r ymarfer yn ymwneud â'r Aseiad Effaith Rheoleiddiol ei ymestyn y tu hwnt i 5 Ebrill er mwyn rhoi mwy o amser i'r cwmnïau dŵr ymateb. Cyflwynodd 2 gwmni dŵr sy'n dod o fewn cwmpas Atodlen 4 i'r Rheoliadau ymateb i'r ymarfer casglu data yn ymwneud â'r Aseiad Effaith Rheoleiddiol: Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy. Mae'r dadansoddiad canlynol o'r costau a'r manteision sy'n gysylltiedig â'r Safonau wedi'u seilio ar yr ymatebion a ddarparwyd ganddynt.

8. Crynodeb o'r ymatebion

8.1 Gofynnwyd i gwmnïau dŵr ystyried manteision economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol ac ieithyddol cydymffurfio â safonau. Roedd yr ymatebion fel a ganlyn:

Math o fantais	Disgrifiad o fantais cydymffurfio â'r safonau arfaethedig
Mantais Economaidd	<ul style="list-style-type: none">• Cydnabu Dŵr Cymru fod eu hymrwymiad i'r Gymraeg yn chwarae rhan sylweddol wrth ennill ymddiriedaeth eu cwsmeriaid, ac mae'n adlewyrchu'r pwysigrwydd y mae'r cwmni yn ei roi ar sicrhau bod cwsmeriaid yn gallu cysylltu â'r cwmni yn eu dewis iaith.• Roedd Hafren Dyfrdwy yn cydnabod, fel cyflogwr allweddol yn y Canolbarth, a chan mai dim ond yng Nghymru y mae'r cwmni yn gweithredu, fod y Gymraeg yn bwysig i'w cydweithwyr a'u cwsmeriaid. Nodwyd hefyd y byddai'r safonau yn cynyddu cyfleoedd gwaith i siaradwyr Cymraeg sy'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y gwaith.• Nododd Hafren Dyfrdwy y byddai cefnogaeth weledol i'r Gymraeg hefyd yn gwella eu statws ymhlith siaradwyr Cymraeg yn y gymuned, ac y byddai'n hybu cynhwysiant drwy ganiatáu iddynt ymgysylltu'n fwy effeithiol â chwsmeriaid sy'n gallu siarad Cymraeg.
Mantais Gymdeithasol	<ul style="list-style-type: none">• Cydnabu Dŵr Cymru bwysigrwydd gosod esiampl o ran defnyddio'r Gymraeg, fel un o gyflogwyr mwyaf Cymru ac un o gwmnïau angori Llywodraeth Cymru.• Mynegodd Hafren Dyfrdwy ei bod yn bwysig bod pob cwsmer yn gallu cyfathrebu â nhw yn eu dewis

	<p>iaith. Mae ganddynt Gynllun Iaith ers lansio'r busnes ym mis Gorffennaf 2018 (etifeddodd Gynllun Iaith Dŵr Dyffryn Dyfrdwy). Nodwyd y gallai safonau'r Gymraeg hybu cynhwysiant drwy ganiatáu iddynt ymgysylltu'n fwy effeithiol â chwsmeriaid sy'n gallu siarad Cymraeg.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar hyn o bryd mae gan Hafren Dyfrdwy 15 o gwsmeriaid wedi cofrestru fel siaradwyr Cymraeg ar eu cofnodion. Fodd bynnag, o roi safonau'r Gymraeg ar waith, maent yn disgwyl i nifer y cwsmeriaid sy'n nodi'r Gymraeg fel eu dewis iaith dyfu.
Mantais Amgylcheddol	<ul style="list-style-type: none"> • Nid yw Hafren Dyfrdwy yn rhagweld manteision amgylcheddol mawr. Fodd bynnag, drwy sicrhau eu bod yn ymwneud â chwsmeriaid yn eu dewis iaith, nodwyd y gellid cynyddu'r nifer sy'n derbyn cyngor ar ddefnyddio dŵr yn ddoeth ac osgoi camdefnyddio carthffosydd.
Mantais Ieithyddol	<ul style="list-style-type: none"> • Nododd Dŵr Cymru, fel cwmni sydd wedi'i leoli yng Nghymru, ac sydd â gweithlu sy'n cynnwys siaradwyr Cymraeg, eu bod yn deall pwysigrwydd cefnogi amgylchedd gwaith lle mae cydweithwyr yn gallu siarad â'i gilydd yn Gymraeg. • Nodwyd eu bod yn cydnabod bod defnyddio'r Gymraeg yn dod â manteision, a'u bod yn ymrwymo i gynyddu nifer y gweithwyr sydd ar gael i ddelio â chwsmeriaid drwy gyfrwng y Gymraeg, naill ai dros y ffôn, mewn sioeau teithiol, neu mewn arddangosfeydd. • Nododd Hafren Dyfrdwy mai nhw yw'r unig gwmni dŵr sy'n gweithredu yng Nghymru yn unig. I gydnabod hyn, ddiwedd 2022, dechreuodd y cwmni gynnig cyfle i bob gweithiwr ddysgu Cymraeg am ddim.
Arall	Ni chydabuwyd unrhyw fantais arall gan y naill gwmni na'r llall.

9. Cywirdeb a Defnyddioldeb y Data Ariannol

9.1 Er bod Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy wedi ceisio asesu goblygiadau ariannol cydymffurfio â'r safonau, mae'r ansicrwydd ynghylch â pha safonau y bydd gofyn i bob busnes gydymffurfio yn golygu bod gennym bryderon ynghylch yr wybodaeth a ddarparwyd ac a yw'n sail ar gyfer llunio Asesiadau Effaith Rheoleiddiol cadarn a chywir. Roedd yna bryderon tebyg

ynghylch Rheoliadau blaenorol yn ymwneud â Safonau'r Gymraeg. Nid beirniadaeth ar ymdrechion cyrff i amcangyfrif costau yw hyn, na'u rhesymeg wrth wneud hynny, ond yn hytrach cydnabyddiaeth o'r anawsterau o ran amcangyfrif costau'n gywir o dan system lle na fyddant yn gwybod pa ddyletswyddau y disgwylir iddynt gydymffurfio â nhw, ac o dan ba amgylchiadau, hyd nes y cânt hysbysiad cydymffurfio gan Gomisiynydd y Gymraeg.

9.2 Wrth osod dyletswyddau ar gyrff o dan Rheoliadau safonau blaenorol, nid yw'r Comisiynydd wedi gosod pob un o safonau Rheoliadau ar unrhyw gorff unigol. Mae'r tebygolrwydd y bydd hyn yn digwydd heb unrhyw amodau yn fach. Os caiff y Rheoliadau hyn sêl bendith y Senedd, caiff gwybodaeth bellach ei chasglu gan y cwmnïau dŵr pan fydd y Comisiynydd yn ymgynghori ar Hysbysiadau Cydymffurfio drafft. Ar ôl derbyn Hysbysiad Cydymffurfio drafft, bydd gan gwmni dŵr ddealltwriaeth lawer gwell o union natur y dyletswyddau y mae'r Comisiynydd yn bwriadu eu gosod arno. Bydd felly mewn sefyllfa well i ddarparu costau cywir. Yna bydd modd cynnal asesiad llawnach o'r effaith ariannol, a byddai'r Comisiynydd yn edrych arno fel rhan o'r ystyriaeth o ba ddyletswyddau sy'n rhesymol ac yn gymesur i'w gosod ar y cyrff unigol.

10. Yr Opsiynau: Costau a manteision

10.1 Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol hwn yn ystyried dau opsiwn:

- Opsiwn 1: Gwneud dim - byddai'r cwmnïau dŵr sy'n ddarostyngedig i'r Rheoliadau yn parhau i weithredu eu Cynlluniau Iaith Gymraeg presennol o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg, os oes un ganddynt.
- Opsiwn 2: Cyflwyno Safonau'r Gymraeg ar gyfer y categorïau o gyrff sydd wedi'u rhestru yn y Rheoliadau.

10.2 Mae'r dadansoddiad canlynol yn ystyried y costau a'r manteision sy'n gysylltiedig â'r opsiynau hyn yn eu tro.

Costau

Opsiwn 1: Gwneud dim

10.3 Nid oes unrhyw gostau ychwanegol o dan yr opsiwn hwn. Ni fyddai angen i'r cwmnïau dŵr gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg, ond byddai disgwyl iddynt barhau i gyflawni eu Cynlluniau Iaith presennol (os oes un ganddynt). Os nad oes gan gwmni Gynllun Iaith, yna bydd yn parhau i weithredu heb unrhyw ymrwymadau na dyletswyddau o ran ei ddarpariaeth o wasanaethau Cymraeg.

10.4 Mae Tabl 1 yn crynhoi'r wybodaeth a gafwyd ynghylch cost cydymffurfio â'r Cynlluniau Iaith presennol.

Tabl 1 - Costau gweithredu'r Cynlluniau Iaith presennol (y flwyddyn)

	Costau cydymffurfio	Costau Staff
Dŵr Cymru	£450,000	£350,000
Hafren Dyfrdwy	£117,500	Dim costau staff*

*Er nad oedd unrhyw gostau staff yn gysylltiedig â chyflawni eu Cynllun presennol, nododd Hafren Dyfrdwy eu bod yn defnyddio cyfieithydd trydydd parti am gost flynyddol o £3,000.

10.5 Mae Dŵr Cymru wedi nodi costau staff o £350,000 y flwyddyn i gyflawni eu Cynllun Iaith presennol. Mae'r rhan fwyaf o'r gwariant hwnnw ar staff sy'n gallu darparu gwasanaethau i'r cyhoedd yn Gymraeg (e.e., ateb galwadau ffôn, ymateb i ymholiadau cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg). Mae'r aelodau staff hynny hefyd yn gallu darparu'r un gwasanaethau i'r cyhoedd yn Saesneg. Pe na bai gwasanaeth fel ateb galwadau ffôn neu ymateb i ymholiadau ar-lein yn cael ei ddarparu i'r cyhoedd yn Gymraeg, byddai'n rhaid i'r cwmni wario ar ddarparu'r un gwasanaeth yn Saesneg. Felly nid yw hyn yn gost y gellir ei nodi fel gwariant ar y Gymraeg fel y cyfryw.

10.6 Mae dau gwmni dŵr arall na wnaeth ymateb i'r ymarfer casglu data hefyd yn darparu gwasanaethau dŵr a charthffosiaeth i'r cyhoedd yng Nghymru, sef Gwasanaethau Dŵr Icosa sy'n cyflenwi dŵr i oddeutu 400 o gartrefi yn y Gogledd-ddwyrain, a Leep Utilities sy'n cyflenwi dŵr i nifer fach o gartrefi mewn ardal benodol yn Llanharan yn y De. Nid oes gan y cwmnïau hyn gynllun iaith ac nid oes ganddynt systemau ar hyn o bryd i gynnig gwasanaethau Cymraeg. Byddai cydymffurfio â safonau i gwmpasu'r ystod lawn o wasanaethau y maent yn eu darparu i'r cyhoedd yng Nghymru yn arwain at gostau ychwanegol sylweddol o ran systemau a staff. Mater i Gomisiynydd y Gymraeg yw penderfynu a ddylid gosod safonau ar gwmni ai peidio, ac yna penderfynu pa safonau i'w cynnwys yn hysbysiad cydymffurfio'r cwmni. Rhaid i Gomisiynydd y Gymraeg ymgynghori â'r cyrff cyn cyhoeddi'r hysbysiadau cydymffurfio terfynol, a chaiff ffactorau megis pa mor rhesymol a chymesur yw safonau unigol eu hystyried ar y cam hwn.

Opsiwn 2: Cyflwyno Safonau'r Gymraeg ar gyfer y cyrff sydd wedi'u rhestru yn y Rheoliadau

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

10.7 Nid yw Dŵr Cymru yn rhagweld unrhyw gostau ychwanegol o ran systemau er mwyn cydymffurfio â safonau cyflenwi gwasanaethau, gan nodi bod ganddynt systemau eisoes ar waith i ddarparu gwasanaethau Cymraeg.

10.8 Maent yn rhagweld y gallai eu costau staff gynyddu £50,000 y flwyddyn o tua £350,000 i oddeutu £400,000 y flwyddyn. Priodolir hyn i'r posibilrwydd

o orfod recriwtio rhai staff ychwanegol sy'n siarad Cymraeg ar gyfer rhai gweithgareddau ymgysylltu.

10.9 Mae Hafren Dyfrdwy yn amcangyfrif y byddai gorfod cydymffurfio â safonau cyflenwi gwasanaethau yn arwain at gostau ychwanegol o ran systemau o tua £50,000 (cost bontio), a chostau staffio ychwanegol o tua £100,000. Byddai'r gost staffio yn gost barhaus flynyddol. Er y byddai'r gost staffio yn gost ychwanegol i ddechrau, nodwyd y bydd trosiant staff, ymhen amser, yn caniatáu iddynt sicrhau bod y niferoedd yn unol â'u lefel effeithlon hirdymor.

10.10 Maent hefyd yn nodi, yn dibynnu ar ba safonau y mae'n rhaid iddynt gydymffurfio â nhw, y gallai gwella gwasanaethau ffôn greu costau staff ychwanegol. Maent yn nodi y gallai gorfod cyflwyno IVR (Ymateb Llais Rhyngweithiol) Cymraeg arwain at gynnydd mewn ceisiadau i siarad Cymraeg gan dîm sydd heb siaradwyr Cymraeg o gwbl ar hyn o bryd. Yn y tymor byr, maent yn rhagweld y byddai angen iddynt gyflogi staff ychwanegol yn eu canolfan gyswllt i sicrhau eu bod yn gallu darparu gwasanaeth Cymraeg. Y gost hon fydd £28,000 y cyflogai am y ddwy flynedd gyntaf. Ar ôl y ddwy flynedd rhagwelir y byddai'r trosiant disgwylidig o staff yn dod â'r niferoedd i'r lefel arferol, ac felly ni fyddai hyn bellach yn cael ei ystyried yn gost ychwanegol.

10.11 Mae Hafren Dyfrdwy yn nodi bod cwmni dŵr arall yn darparu gwasanaeth ffôn brys ar ei ran ar hyn o bryd. Nifer fach iawn sy'n defnyddio'r gwasanaeth hwn, ac nid oes gwasanaeth Cymraeg yn cael ei ddarparu ar hyn o bryd. Maent yn nodi y byddai darparu'r gwasanaeth hwn yn Gymraeg yn arwain at gost ychwanegol y byddai angen ymchwilio ymhellach iddi pe bai'n dod yn ofyniad o dan y safonau. Fodd bynnag, gan mai delio ag argyfyngau y mae'r gwasanaeth ffôn hwn, mae'r cwmni yn disgwyl y byddai'r gwasanaeth wedi'i eithrio o'r safonau o dan baragraff 27 o ran 3 y Rheoliadau.

10.12 Nododd Hafren Dyfrdwy fod costau cydymffurfio â'u Cynllun Iaith yn cael eu hadennill trwy filiau cwsmeriaid, ac felly bod angen ystyried unrhyw gynnydd yn y costau hyn yn ofalus, o ystyried yr argyfwng costau byw presennol.

Safonau cadw cofnodion a safonau sy'n ymdrin â materion atodol

10.13 Ni nododd Dŵr Cymru na Hafren Dyfrdwy unrhyw oblygiadau o ran cost ychwanegol yn sgil gorfod cydymffurfio â safonau cadw cofnodion neu safonau sy'n ymdrin â materion atodol. Nododd y ddau gwmni fod ganddynt systemau ar waith eisoes drwy eu cynlluniau iaith presennol.

Manteision

Opsiwn 1: Gwneud dim

10.14 Dyma'r opsiwn sylfaenol ac nid oes manteision ychwanegol yn gysylltiedig â'r opsiwn hwn. Byddai'r opsiwn hwn yn cadw'r sefyllfa bresennol fel y mae, h.y. cydymffurfio â Chynlluniau Iaith Gymraeg (lle mae gan gwmnïau gynllun). Byddai'r Comisiynydd yn parhau â'r gwaith o fonitro cydymffurfiaeth â chynlluniau.

Opsiwn 2: Cyflwyno Safonau'r Gymraeg

10.15 Mae nodau'r safonau wedi'u hamlinellu ym mharagraff 4.4 uchod. Yn y cam hwn (a nes bod Comisiynydd y Gymraeg wedi rhoi'r hysbysiadau cydymffurfio), mae ond yn bosibl amlinellu'r manteision cyffredinol a ddisgwylir yn sgil y safonau, gan nad yw'n hysbys â pha safonau y byddai disgwyl i bob cwmni gydymffurfio.

10.16 Bydd y Safonau'n nodi'n glir beth y mae angen i'r cwmnïau dŵr ei wneud o ran y Gymraeg, fel bod y cyhoedd yn gwybod beth i'w ddisgwyl o ran gwasanaethau Cymraeg. Bydd yr eglurder hwn, ar gyfer y cyhoedd a'r cyrff, yn helpu i sicrhau bod y safonau'n gallu cael eu gorfodi'n effeithiol a dylai sicrhau bod y cyrff yn glir ynghylch y lefel o wasanaeth y mae angen iddynt ei darparu drwy'r Gymraeg. Ni all y Comisiynydd ond pennu safonau sy'n rhesymol ac yn gymesur ar gyfer pob corff unigol.

10.17 Bydd gosod cwmnïau dŵr o dan y system safonau yn eu symud o system y Cynllun Iaith Gymraeg, a ddaeth i rym o dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993, i'r system safonau a gyflwynwyd gan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

10.18 Bydd gwell trefn orfodi yn cynnig dull mwy effeithiol o ymdrin ag achosion honedig o beidio â chydymffurfio, ond yn sicrhau hefyd y gellir datrys cwynion yn gynnar ac yn anffurfiol os yw hynny'n briodol.

10.19 Cynhaliodd y Comisiynydd grwpiau ffocws gyda defnyddwyr yn 2019, lle nododd siaradwyr Cymraeg mai eu blaenoriaethau wrth ddefnyddio gwasanaethau Cymraeg oedd:

- Derbyn gwasanaethau Cymraeg o'r un safon â'r gwasanaethau cyfatebol yn Saesneg
- Bod cyrff yn rhagweithiol wrth eu hysbysu o ba wasanaethau oedd ar gael yn Gymraeg
- Bod cyrff yn cynnig gwasanaeth Cymraeg.

10.20 Mae cydymffurfio â safonau yn rhoi'r cyfle gorau i gyrff gyflawni'r blaenoriaethau hynny a darparu'r manteision i siaradwyr Cymraeg.

10.21 Erbyn 2021 roedd dros 120 o gyrff cyhoeddus yn cydymffurfio â safonau'r Gymraeg. Dangosodd arolwg o siaradwyr Cymraeg a gomisiynwyd gan y Comisiynydd yn 2021:

- Bod 82% o siaradwyr Cymraeg yn teimlo eu bod yn gallu delio â chyrrff cyhoeddus yn y Gymraeg pe baent yn dymuno gwneud hynny

- Roedd 86% o siaradwyr Cymraeg yn teimlo bod cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddelio â chyrrff cyhoeddus yn cynyddu neu wedi aros yr un fath
- Roedd 79% o'r siaradwyr Cymraeg o'r farn bod y gwasanaethau Cymraeg a ddarperir gan gyrff cyhoeddus yn gwella.

11. Casgliad

11.1 Mae'r ansicrwydd presennol ynghylch pa Safonau y bydd angen i gyrff gydymffurfio â nhw, ac o dan ba amgylchiadau, yn golygu nad yw'n bosibl llunio asesiad cadarn ar hyn o bryd o'r costau a'r manteision sy'n gysylltiedig â'r Rheoliadau.

11.2 Rhaid i Gomisiynydd y Gymraeg ymgynghori â'r cyrrff cyn cyhoeddi'r hysbysiadau cydymffurfio terfynol, a chaiff ffactorau megis pa mor rhesymol a chymesur yw safonau unigol eu hystyried ar y cam hwn. Fel rhan o'r broses hon, gallai'r cyrrff gyflwyno asesiad o'r costau a'r manteision cymharol sy'n gysylltiedig â'r Safonau. Gallai'r Comisiynydd ystyried hyn wrth benderfynu a yw'r safonau'n rhesymol ac yn gymesur.

12. Dyletswyddau

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

12.1 Mae'r Rheoliadau yn cefnogi amcanion ac egwyddorion llesiant Llywodraeth Cymru, yn enwedig *Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu – sy'n gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg*. Mae dyletswydd ar Lywodraeth Cymru i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg ac i weithio tuag at gyflawni'r nodau llesiant. Bydd y Rheoliadau yn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg wrth i'r cyhoedd ymdrin â'r cyrrff a enwir yn y Rheoliadau.

Confensiwn y CU ar Hawliau'r Plentyn

12.2 Ystyriwyd Cynllun Hawliau Plant Llywodraeth Cymru, a daethpwyd i'r casgliad nad yw'r Rheoliadau hyn yn effeithio ar hawliau plant a phobl ifanc.

Yr Iaith Gymraeg

12.3 Cynhaliwyd asesiad o'r effaith ar y Gymraeg a daeth i'r casgliad y byddai'r Rheoliadau hyn yn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac na fyddant yn arwain at drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Cydraddoldeb

12.4 Cynhaliwyd Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ar gyfer y Rheoliadau. Nid ydynt yn codi unrhyw faterion sy'n ymwneud â chydraddoldeb a hawliau dynol. Nid oes unrhyw effaith negyddol ar bobl mewn grwpiau gwarchodedig. Bydd y rheoliadau yn caniatáu i siaradwyr Cymraeg

dderbyn gwasanaethau Cymraeg gan eu cwmni dŵr, a bydd y gwasanaethau hynny ar gael i bob defnyddiwr gwasanaeth, p'un a ydynt mewn grwpiau gwarchoddedig ai peidio.

13. Asesiad o'r gystadleuaeth

13.1 Ni ddisgwylir i'r Rheoliadau gael unrhyw effaith ar allu busnesau, elusennau na'r sector gwirfoddol i gystadlu.

14. Adolygu ar ôl gweithredu

14.1 Mae'r Mesur yn darparu cyfleoedd i'r Comisiynydd ddwyn sylw Gweinidogion Cymru at addasrwydd y safonau a bennwyd yn y Rheoliadau. Gall y Comisiynydd gyflwyno argymhellion neu roi cyngor i Weinidogion Cymru (Adran 4 o'r Mesur) a allai argymhell yn uniongyrchol ddiwygio'r Rheoliadau. Hefyd gallai Gweinidogion Cymru benderfynu ar sail cyngor a roddir gan y Comisiynydd y byddai'n briodol adolygu'r Safonau. Rhaid iddynt roi sylw dyledus i unrhyw argymhellion neu gyngor ysgrifenedig y mae'r Comisiynydd yn eu rhoi wrth arfer y swyddogaeth y mae'r argymhelliad neu'r cyngor yn ymwneud â hi.

14.2 Mae Adran 18 y Mesur yn ei gwneud yn ofynnol i'r Comisiynydd baratoi adroddiad blynyddol. Rhaid i'r adroddiad hwnnw gynnwys adolygiad o faterion sy'n berthnasol i'r iaith Gymraeg (ymhlith materion eraill) a gallai hefyd gynnwys unrhyw faterion eraill y mae'r Comisiynydd o'r farn ei bod yn briodol eu cynnwys.

14.3 Yn ogystal, mae gan y Comisiynydd y pŵer i gynnal Ymchwiliad Safonau (adrannau 61 a 62 o'r Mesur) a all ystyried pa safonau a ddylai, neu a ddylai barhau i fod yn benodol gymwys i berson, p'un a yw'r safonau eisoes wedi'u pennu gan Weinidogion Cymru ai peidio. Ar ôl cynnal Ymchwiliad Safonau, rhaid i'r Comisiynydd lunio Adroddiad Safonau a darparu copi ohono i Weinidogion Cymru. Rhaid i Weinidogion Cymru roi sylw dyledus i adroddiad o'r fath yn unol ag adran 66 o'r Mesur.

14.4 Yn amodol ar eu Hysbysiadau Cydymffurfio, bydd cyrff yn cyhoeddi Adroddiadau Blynyddol sy'n amlinellu sut y maent wedi cydymffurfio â'r safonau a osodwyd arnynt. Gallai'r Adroddiadau Blynyddol hyn hefyd godi materion yn ymwneud ag addasrwydd y safonau a bennwyd.